

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PAOLO MENGOLZI
της 7ης Φεβρουαρίου 2017¹

Υπόθεση C-638/16 PPU

X,

X

κατά

État belge

[αίτηση του Conseil du contentieux des étrangers
(Συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών, Βέλγιο)

για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Προδικαστική παραπομπή — Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου — Άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 810/2009 για τη θέσπιση κοινοτικού κώδικα θεωρήσεων — Θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος — Εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης — Χορήγηση τέτοιας θεωρήσεως για ανθρωπιστικούς λόγους ή για λόγους διεθνών υποχρεώσεων — Έννοια των “διεθνών υποχρεώσεων” — Σύμβαση της Γενεύης περί του καθεστώτος των προσφύγων — Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών — Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Υποχρέωση των κρατών μελών να χορηγούν θεώρηση για ανθρωπιστικούς λόγους σε περίπτωση αποδεδειγμένου κινδύνου παραβάσεως των άρθρων 4 και/ή 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων»

Εισαγωγή

1. Η αίτηση προδικαστικής απόφασης που υποβλήθηκε από το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών, Βέλγιο) αφορά την ερμηνεία του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 810/2009 του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, για τη θέσπιση κοινοτικού κώδικα θεωρήσεων (στο εξής: κώδικας θεωρήσεων)², καθώς και των άρθρων 4 και 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2. Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ δύο Συρίων υπηκόων και των τριών μικρής ηλικίας τέκνων τους, οι οποίοι κατοικούν στο Χαλέπι (Συρία), αφενός, και του État belge [Βελγικού Δημοσίου], αφετέρου, σχετικά με την άρνηση του τελευταίου να τους χορηγήσει θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος, κατά την έννοια του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων, την οποία είχαν ζητήσει για ανθρωπιστικούς λόγους.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — ΕΕ 2009, L 243, σ. 1.

3. Όπως θα εξηγήσω στις παρούσες προτάσεις, παρά τις αντιρρήσεις που προβλήθηκαν από τις κυβερνήσεις οι οποίες έλαβαν μέρος στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της 30ής Ιανουαρίου 2017 καθώς και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η υπόθεση αυτή παρέχει, αφενός, στο Δικαστήριο την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι, όταν κράτος μέλος εκδίδει απόφαση επί αιτήσεως θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος, εφαρμόζει το δίκαιο της Ένωσης και οφείλει, επομένως, να διασφαλίζει τον σεβασμό των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει ο Χάρτης. Αφετέρου, στην παρούσα υπόθεση πρέπει, σύμφωνα με την ανάλυσή μου, το Δικαστήριο να αποφανθεί ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων αυτών, και ιδίως του δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του Χάρτη, συνεπάγεται την ύπαρξη θετικής υποχρεώσεως των κρατών μελών να χορηγούν θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος όταν υφίστανται σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να θεωρηθεί ότι η άρνηση χορηγήσεως της εν λόγω θεωρήσεως θα έχει ως άμεση συνέπεια την έκθεση των προσώπων που ζητούν διεθνή προστασία σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση που απαγορεύονται από το ως άνω άρθρο.

4. Την ώρα που κλείνουν τα σύνορα και υψώνονται τείχη, φρονώ ότι είναι πρωταρχικής σημασίας τα κράτη μέλη να μην αποφεύγουν τις ευθύνες τους, όπως αυτές απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης ή, ας μου επιτραπεί η έκφραση, από το δίκαιο της *δικής τους* και της *δικής μας* Ένωσης.

5. Κρούοντας έντονα τον κώδωνα του κινδύνου, η Τσεχική Κυβέρνηση, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, προειδοποίησε το Δικαστήριο για τις «μοιραίες» για την Ένωση συνέπειες ενδεχόμενης αποφάσεως που θα υποχρέωνε τα κράτη μέλη να χορηγούν θεωρήσεις για ανθρωπιστικούς λόγους βάσει του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων.

6. Μολονότι η Ένωση διέρχεται δύσκολες στιγμές, δεν συμμερίζομαι τον φόβο αυτόν. Τουναντίον, ιδιαιτέρως ανησυχητική, λαμβανομένων υπόψη, ιδίως, των ανθρωπιστικών αξιών και των αξιών σχετικά με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις οποίες στηρίζεται το ευρωπαϊκό οικοδόμημα, είναι, κατ' εμέ, η άρνηση αναγνώρισεως, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, νόμιμης οδού για την πρόσβαση στο δικαίωμα διεθνούς προστασίας στο έδαφος των κρατών μελών, η οποία αναγκάζει δυστυχώς συχνά τους υπηκόους τρίτων χωρών που ζητούν τέτοια προστασία να ενταχθούν, με κίνδυνο της ζωής τους, στις σημερινές ροές παράνομων μεταναστών στις πύλες της Ένωσης. Χρειάζεται άραγε να υπομνησθεί ότι, όπως διακηρύσσεται αντίστοιχα στα άρθρα 2 και 3 της Συνθήκης ΕΕ, η Ένωση «βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας [...] καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» και έχει «σκοπό να προάγει [...] τις αξίες της», τούτο δε και στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο;

7. Συναφώς, είναι λυπηρή η διαπίστωση ότι, παρά την έκταση και τον επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα των παρεμβάσεων των εκπροσώπων των δεκατεσσάρων κυβερνήσεων που αγόρευαν διαδοχικά κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 30ής Ιανουαρίου 2017, κανένας από τους εκπροσώπους αυτούς δεν υπενθύμισε τις εν λόγω αξίες ενόψει της καταστάσεως στην οποία βρίσκονται οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης και λόγω της οποίας το Δικαστήριο αποφάσισε την εφαρμογή της επείγουσας διαδικασίας.

8. Όπως θα αποδείξω στη συνέχεια των παρουσών προτάσεων, και σε αντίθεση προς τις υποδείξεις ορισμένων κυβερνήσεων κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, δεν χρειάζεται, προκειμένου να αναγνωριστεί νόμιμη οδός για την πρόσβαση στο δικαίωμα διεθνούς προστασίας, να προηγηθεί μια υποθετική τροποποίηση του κώδικα θεωρήσεων η οποία θα δεχόταν τις τροπολογίες που παρουσίασε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επί της προτάσεως που βρίσκεται τώρα υπό συζήτηση³.

3 — Βλ. Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον ενωσιακό κώδικα θεωρήσεων [COM(2014) 164], έγγραφο A8-0145/2016, της 22ας Απριλίου 2016.

9. Πράγματι, η εν λόγω νόμιμη οδός υπάρχει ήδη και είναι η οδός του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων, όπως δέχτηκε εξάλλου ο εισηγητής της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Κοινοβουλίου⁴. Για τους λόγους που θα εκθέσω στην ανάλυση που ακολουθεί, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει ότι τέτοια νόμιμη οδός υφίσταται και υλοποιείται με την υποχρέωση χορηγήσεως, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, θεωρήσεων για ανθρωπιστικούς λόγους, δυνάμει του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

10. Το άρθρο 1 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), το οποίο τιτλοφορείται «Υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου», προβλέπει ότι «τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναγνωρίζουν, εις όλα τα εξαρτώμενα εκ της δικαιοδοσίας των πρόσωπα, τα καθοριζόμενα εις το πρώτον μέρος της παρούσης Συμβάσεως δικαιώματα και ελευθερίας».

11. Το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, το οποίο τιτλοφορείται «Απαγόρευση των βασανιστηρίων», ορίζει ότι ουδείς επιτρέπεται να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή σε ποινές ή μεταχείριση απάνθρωπες ή εξευτελιστικές.

12. Το άρθρο 1, τίτλος Α, παράγραφος 2, της Συμβάσεως περί του καθεστώτος των προσφύγων, που υπεγράφη στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951, όπως τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967 (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης), ορίζει μεταξύ άλλων ότι πρόσφυγας είναι κάθε πρόσωπο το οποίο συνεπεία δικαιολογημένου φόβου διωξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής ταξέως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύει της προστασίας της χώρας αυτής.

13. Το άρθρο 33, παράγραφος 1, της Συμβάσεως της Γενεύης προβλέπει ότι ουδεμία συμβαλλομένη χώρα θα απελαύνει ή θα επαναπροωθεί, καθ' οιονδήποτε τρόπο, πρόσφυγες, στα σύνορα εδαφών όπου η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο Χάρτης

14. Το άρθρο 1 του Χάρτη ορίζει ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη και πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται.

15. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Χάρτη ορίζει ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη ζωή.

16. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του Χάρτη ορίζει ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στη σωματική και διανοητική του ακεραιότητα.

4 — Στην αιτιολογική έκθεση των τροπολογιών που πρότεινε το Κοινοβούλιο σχετικά με τις «θεωρήσεις για ανθρωπιστικούς λόγους», ο εισηγητής επισημαίνει (σ. 100) ότι επέλεξε «να ακολουθήσει μια συνετή και νομικώς ασφαλή μέθοδο, η οποία συνίσταται στην *ενίσχυση και την περαιτέρω εξέλιξη διατάξεων που ήδη υπάρχουν στο [υφιστάμενο] κείμενο*» του κώδικα θεωρήσεων (η υπογράμμισή δική μου).

17. Το άρθρο 4 του Χάρτη ορίζει ότι κανείς δεν μπορεί να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπες ή εξευτελιστικές ποινές ή μεταχείριση.
18. Το άρθρο 18 του Χάρτη προβλέπει ότι το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Συμβάσεως της Γενεύης και σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
19. Το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη ορίζει ότι, σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.
20. Το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη προβλέπει ότι οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης.
21. Το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη ορίζει ότι, στον βαθμό που ο παρών Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην ΕΣΔΑ, η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.

Το παράγωγο δίκαιο

22. Κατά την αιτιολογική σκέψη 29 του κώδικα θεωρήσεων, ο κώδικας αυτός σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από την ΕΣΔΑ και από τον Χάρτη.
23. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων ορίζει ότι ο κώδικας αυτός θεσπίζει τις διαδικασίες και τις προϋποθέσεις έκδοσης θεωρήσεων για διέλευση από ή με πρόθεση παραμονής στην επικράτεια των κρατών μελών, που δεν υπερβαίνει τις 90 ημέρες εντός οιασδήποτε περιόδου 180 ημερών.
24. Το άρθρο 19 του κώδικα αυτού, το οποίο τιτλοφορείται «Παραδεκτό της αίτησης», προβλέπει, στην παράγραφο 4, ότι, κατά παρέκκλιση, αίτηση η οποία δεν πληροί τις προϋποθέσεις του παραδεκτού δύναται να θεωρηθεί παραδεκτή για ανθρωπιστικούς λόγους ή για λόγους εθνικού συμφέροντος.
25. Το άρθρο 23 του κώδικα θεωρήσεων, το οποίο τιτλοφορείται «Απόφαση επί της αίτησης», διευκρινίζει, στην παράγραφο 4, ότι, εάν δεν έχει αποσυρθεί η αίτηση, το προξενείο αποφασίζει, μεταξύ άλλων, να χορηγήσει ομοιόμορφη θεώρηση σύμφωνα με το άρθρο 24 του κώδικα, να χορηγήσει θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος σύμφωνα με το άρθρο 25 του εν λόγω κώδικα ή να αρνηθεί τη χορήγηση θεώρησης σύμφωνα με το άρθρο 32 του ίδιου κώδικα.
26. Το άρθρο 25 του κώδικα θεωρήσεων, το οποίο τιτλοφορείται «Χορήγηση θεώρησης περιορισμένης εδαφικής ισχύος», ορίζει τα εξής:
- «1. Θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος χορηγείται κατ' εξαίρεση στις ακόλουθες περιπτώσεις:
- α) όταν το κράτος μέλος θεωρεί ότι επιβάλλεται για ανθρωπιστικούς λόγους, για λόγους εθνικού συμφέροντος ή για λόγους διεθνών υποχρεώσεων,
- i) να παρεκκλίνει από την αρχή ότι πρέπει να πληρούνται οι όροι εισόδου που θεσπίζονται στο άρθρο [6] παράγραφος 1 στοιχεία α), γ), δ) και ε) του κώδικα συνόρων Σένγκεν· [...]
- ii) να χορηγήσει θεώρηση [...]

[...]

2. Η θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος ισχύει για το έδαφος του κράτους μέλους που τη χορηγεί. Μπορεί να ισχύει κατ' εξαίρεση για το έδαφος περισσοτέρων του ενός κρατών μελών, αρκεί να συναινέσει καθένα από αυτά τα κράτη μέλη.

3. Εάν ο αιτών διαθέτει ταξιδιωτικό έγγραφο που δεν αναγνωρίζεται από ένα ή περισσότερα κράτη μέλη, αναγνωρίζεται όμως από κάποια εξ αυτών, του χορηγείται θεώρηση που ισχύει για το έδαφος των κρατών μελών που αναγνωρίζουν το ταξιδιωτικό έγγραφο. Εάν το κράτος μέλος που χορηγεί τη θεώρηση δεν αναγνωρίζει το ταξιδιωτικό έγγραφο του αιτούντος, η θεώρηση που χορηγείται ισχύει μόνο για το εν λόγω κράτος μέλος.

4. Όταν έχει χορηγηθεί θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος στις περιπτώσεις που περιγράφονται στην παράγραφο 1 στοιχείο α), οι κεντρικές αρχές του κράτους μέλους που χορήγησε τη θεώρηση διαβιβάζουν το συντομότερο δυνατόν τις σχετικές πληροφορίες στις κεντρικές αρχές των άλλων κρατών μελών, με τη διαδικασία του άρθρου 16 παράγραφος 3 του [κανονισμού (ΕΚ) 767/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Ιουλίου 2008, για το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS) και την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ κρατών μελών για τις θεωρήσεις μικρής διάρκειας⁵].

5. Τα δεδομένα που αναφέρονται στο άρθρο 10 παράγραφος 1 του [κανονισμού 767/2008] καταχωρίζονται στο σύστημα VIS όταν λαμβάνεται απόφαση χορήγησης σχετικής θεώρησης.»

27. Το άρθρο 32 του κώδικα θεωρήσεων, το οποίο τιτλοφορείται «Απόρριψη θεώρησης», προβλέπει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 25 παράγραφος 1, η αίτηση θεώρησης απορρίπτεται:

[...]

β) [εάν] υπάρχουν εύλογες αμφιβολίες ως προς τη γνησιότητα των δικαιολογητικών εγγράφων που υποβλήθηκαν από τον αιτούντα ή την ακρίβεια του περιεχομένου τους, την αξιοπιστία των δηλώσεών του ή την πρόθεσή του να αναχωρήσει από το έδαφος των κρατών μελών πριν από τη λήξη ισχύος της ζητούμενης θεώρησης.»

28. Κατά το άρθρο 3 της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιатύπωση)⁶:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλες τις αιτήσεις διεθνούς προστασίας που υποβάλλονται στο έδαφος, περιλαμβανομένων των συνόρων, στα χωρικά ύδατα ή στις ζώνες διέλευσης των κρατών μελών, καθώς και στην ανάκληση διεθνούς προστασίας.

2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται επί αιτήσεων διπλωματικού ή εδαφικού ασύλου που υποβάλλονται σε αντιπροσωπείες των κρατών μελών. [...]

5 — ΕΕ 2008, L 218, σ. 60.

6 — ΕΕ 2013, L 180, σ. 60.

29. Το άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/399 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, περί κώδικα της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς διέλευσης προσώπων από τα σύνορα (κώδικας συνόρων του Σένγκεν)⁷, προβλέπει ότι, κατά την εφαρμογή του κανονισμού αυτού, τα κράτη μέλη συμμορφώνονται πλήρως προς τη συναφή ενωσιακή νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένου του Χάρτη, το σχετικό διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της Συμβάσεως της Γενεύης, τις υποχρεώσεις που σχετίζονται με την πρόσβαση σε διεθνή προστασία, ιδίως με την αρχή της μη επαναπροώθησεως, και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

30. Το άρθρο 6 του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, το οποίο τιτλοφορείται «Προϋποθέσεις εισόδου για τους υπηκόους τρίτων χωρών», προβλέπει τα εξής:

«1. Για σκοπούμενη παραμονή στην επικράτεια των κρατών μελών που δεν υπερβαίνει σε διάρκεια τις 90 ημέρες εντός οιασδήποτε περιόδου 180 ημερών, που περιλαμβάνει τον συνυπολογισμό της τελευταίας περιόδου 180 ημερών πριν από κάθε ημέρα παραμονής, οι προϋποθέσεις εισόδου για τους υπηκόους τρίτων χωρών είναι οι εξής:

- α) να διαθέτουν έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο [...].
- β) να διαθέτουν έγκυρη θεώρηση, εφόσον απαιτείται [...], εκτός εάν διαθέτουν έγκυρο τίτλο διαμονής ή έγκυρη θεώρηση μακράς διαρκείας·
- γ) να αιτιολογούν τον σκοπό και τις συνθήκες της προβλεπόμενης παραμονής, να διαθέτουν δε επαρκή μέσα διαβίωσης [...].
- δ) δεν είναι καταχωρισμένοι στο [σύστημα πληροφοριών Σένγκεν] ως ανεπιθύμητοι·
- ε) δεν θεωρούνται απειλή για τη δημόσια τάξη, την εσωτερική ασφάλεια, τη δημόσια υγεία ή τις διεθνείς σχέσεις ενός εκ των κρατών μελών, ιδίως, δε, δεν είναι καταχωρισμένοι ως ανεπιθύμητοι στις εθνικές βάσεις δεδομένων των κρατών μελών για τους ίδιους λόγους.»

Η διαφορά της κύριας δίκης, τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

31. Οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, έγγαμο ζεύγος, καθώς και τα τρία μικρής ηλικίας ανήλικα τέκνα τους, είναι Σύριοι υπήκοοι, ζουν στο Χαλέπι και έχουν δηλώσει ότι είναι χριστιανοί ορθόδοξου δόγματος. Στις 12 Οκτωβρίου 2016 υπέβαλαν αιτήσεις χορηγήσεως θεωρήσεως στο προξενείο του Βελγίου στη Βηρυτό (Λίβανος) και επέστρεψαν στη Συρία στις 13 Οκτωβρίου 2016.

32. Με τις αιτήσεις αυτές ζητείται η ταχεία χορήγηση θεωρήσεων περιορισμένης εδαφικής ισχύος, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων. Κατά τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης, με τις εν λόγω αιτήσεις επιδιώκεται να μπορέσουν να εγκαταλείψουν την πολιορκημένη πόλη του Χαλεπίου προκειμένου να υποβάλουν αίτηση ασύλου στο Βέλγιο. Ένας εκ των προσφευγόντων της κύριας δίκης δηλώνει, μεταξύ άλλων, ότι απήχθη από τρομοκρατική ομάδα, ξυλοκοπήθηκε, βασανίστηκε και στη συνέχεια απελευθερώθηκε έναντι λύτρων. Οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην επιδείνωση της καταστάσεως ασφαλείας εν γένει στη Συρία και ειδικότερα στο Χαλέπι, καθώς και στο γεγονός ότι, ως χριστιανοί ορθόδοξου δόγματος, κινδυνεύουν να διωχθούν λόγω των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων. Προσθέτουν ότι αδυνατούν να καταγραφούν ως πρόσφυγες στα όμορα κράτη, ιδίως λόγω του γεγονότος ότι στο μεταξύ τα σύνορα μεταξύ Λιβάνου και Συρίας έκλεισαν.

⁷ — ΕΕ 2016, L 77, σ. 1.

33. Οι αιτήσεις αυτές απορρίφθηκαν με αποφάσεις που εκδόθηκαν από την Office des étrangers (Υπηρεσία αλλοδαπών, Βέλγιο) στις 18 Οκτωβρίου 2016 (στο εξής: επίδικες αποφάσεις), κατ' εφαρμογή του άρθρου 32, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κώδικα θεωρήσεων. Συγκεκριμένα, κατά την Office des étrangers (Υπηρεσία αλλοδαπών), οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, ζητώντας θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος προκειμένου να υποβάλουν αίτηση ασύλου στο Βέλγιο, είχαν προφανώς την πρόθεση να παραμείνουν στο Βέλγιο για περισσότερες από 90 μέρες. Επιπλέον, στις επίδικες αποφάσεις της Office des étrangers (Υπηρεσία αλλοδαπών) υπογραμμίζεται, αφενός, ότι το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να δέχονται στο έδαφός τους όλα τα πρόσωπα που βιώνουν κάποια καταστροφή και, αφετέρου, ότι, σύμφωνα με τη βελγική νομοθεσία, οι βελγικές διπλωματικές αρχές δεν περιλαμβάνονται στις αρχές ενώπιον των οποίων αλλοδαπός μπορεί να υποβάλει αίτηση ασύλου. Αν επιτρεπόταν η χορήγηση θεωρήσεως εισόδου στους προσφεύγοντες της κύριας δίκης προκειμένου αυτοί να μπορέσουν να υποβάλουν αίτηση ασύλου στο Βέλγιο, αυτό θα ισοδυναμούσε με το να επιτραπεί η υποβολή αιτήσεως ασύλου ενώπιον διπλωματικής αρχής.

34. Οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, οι οποίοι ζήτησαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου την αναστολή εκτελέσεως των αποφάσεων περί απορρίψεως της θεωρήσεως κατά την κατεπείγουσα διαδικασία του εθνικού δικαίου, υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι το άρθρο 18 του Χάρτη επιβάλλει στα κράτη μέλη θετική υποχρέωση να διασφαλίζουν το δικαίωμα ασύλου και ότι η χορήγηση διεθνούς προστασίας αποτελεί τον μοναδικό τρόπο ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος παραβάσεως του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ και του άρθρου 4 του Χάρτη. Συναφώς, προβάλλουν την αιτίαση ότι ο κίνδυνος παραβάσεως του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, τον οποίο επικαλούνται, δεν ελήφθη υπόψη κατά την απόρριψη των αιτήσεών τους θεωρήσεως. Ωστόσο, εφόσον οι ίδιες οι βελγικές αρχές έκριναν ότι η κατάσταση των προσφευγόντων της κύριας δίκης αποτελεί εξαιρετική κατάσταση από ανθρωπιστικής απόψεως, λαμβανομένων υπόψη των ανθρωπιστικών λόγων και των διεθνών υποχρεώσεων που υπέχει το Βασίλειο του Βελγίου, η απαιτούμενη από το άρθρο 25 του κώδικα θεωρήσεων «κατάσταση ανάγκης» είναι αποδεδειγμένη. Επομένως, το δικαίωμα στη χορήγηση των θεωρήσεων που ζητούν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης έχει κτηθεί με βάση το δικαίωμα της Ένωσης. Συναφώς, οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης επικαλούνται την απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Koushkaki (C-84/12, EU:C:2013:862).

35. Αντιθέτως, το Βελγικό Δημόσιο, καθού στην κύρια δίκη, θεωρεί ότι δεν υπέχει καμία υποχρέωση βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ ή του άρθρου 33 της Συμβάσεως της Γενεύης να δεχτεί αλλοδαπό στο έδαφός του, αλλά ότι η μόνη υποχρέωση που υπέχει συναφώς είναι η υποχρέωση μη επαναπροωθήσεως.

36. Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει καταρχάς ότι, κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, προκειμένου οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης να μπορούν να επικαλεστούν το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, πρέπει να εξαρτώνται από τη δικαιοδοσία του Βελγίου, όπως προκύπτει από το άρθρο 1 της ΕΣΔΑ. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει διευκρινίσει ότι η έννοια της «δικαιοδοσίας» είναι κυρίως εδαφική και ότι ασκείται, καταρχήν, σε όλη την επικράτεια ενός κράτους. Ωστόσο, το ερώτημα που ανακύπτει είναι κατά πόσον η εφαρμογή της πολιτικής θεωρήσεων και η έκδοση αποφάσεων επί των αιτήσεων θεωρήσεως μπορούν να θεωρηθούν ως άσκηση πραγματικής δικαιοδοσίας. Το ίδιο ισχύει και για το ζήτημα κατά πόσον απορρέει, μεταξύ άλλων, από το άρθρο 33 της Συμβάσεως της Γενεύης δικαίωμα εισόδου, ως παρεπόμενο της αρχής της μη επαναπροωθήσεως και της υποχρεώσεως λήψεως προληπτικών μέτρων.

37. Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η εφαρμογή του άρθρου 4 του Χάρτη, το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, δεν εξαρτάται από την άσκηση δικαιοδοσίας αλλά από την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Δεδομένου ότι οι εν λόγω αιτήσεις θεωρήσεως υποβλήθηκαν βάσει του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων, οι επίδικες αποφάσεις εκδόθηκαν κατ' εφαρμογήν κανονισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνιστούν εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Ωστόσο, η εδαφική εμβέλεια του δικαιώματος ασύλου που κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 του Χάρτη είναι αμφισβητούμενη, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 3 της οδηγίας 2013/32.

38. Τέλος, λαμβανομένου υπόψη του γράμματος του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σχετικά με το εύρος του περιθωρίου εκτιμήσεως που καταλείπεται στα κράτη μέλη. Ειδικότερα, λαμβανομένης υπόψη της δεσμευτικής φύσεως των διεθνών υποχρεώσεων, σε συνδυασμό με τον Χάρτη, ενδέχεται να αποκλείεται συναφώς κάθε περιθώριο εκτιμήσεως.

39. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αφορούν οι “διεθνείς υποχρεώσεις” στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων το σύνολο των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει ο Χάρτης, περιλαμβανομένων, ειδικότερα, των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στα άρθρα 4 και 18, και καταλαμβάνουν επίσης τις υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη μέλη βάσει της ΕΣΔΑ και βάσει του άρθρου 33 της Συμβάσεως της Γενεύης;

2) Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που θα δοθεί στο πρώτο ερώτημα, έχει το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων την έννοια ότι το κράτος μέλος προς το οποίο έχει υποβληθεί αίτηση θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος οφείλει, με την επιφύλαξη του περιθωρίου εκτιμήσεως που διαθέτει σχετικά με τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, να χορηγήσει τη θεώρηση που ζητείται, εφόσον συντρέχει αποδεδειγμένα κίνδυνος παραβάσεως του άρθρου 4 ή/και του άρθρου 18 του Χάρτη ή άλλης διεθνούς υποχρεώσεως του κράτους; Η ύπαρξη δεσμών μεταξύ του αιτούντος και του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση θεωρήσεως (παραδείγματος χάριν οικογενειακοί δεσμοί, οικογένειες υποδοχής, εγγυητές και χορηγοί κ.λπ.) ασκεί επιρροή στην απάντηση επί του ερωτήματος αυτού;»

40. Κατόπιν σχετικού αιτήματος του αιτούντος δικαστηρίου, και σύμφωνα με το άρθρο 108, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το ορισθέν τμήμα αποφάσισε να ακολουθηθεί η επείγουσα διαδικασία για την εξέταση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Επιπλέον, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 113, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, το ορισθέν τμήμα ζήτησε την παραπομπή της υποθέσεως στο τμήμα μείζονος συνθέσεως.

41. Γραπτές παρατηρήσεις επί των προδικαστικών ερωτημάτων κατάθεσαν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, η Βελγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή.

42. Οι ανωτέρω μετέχοντες στη διαδικασία καθώς και η Τσεχική, η Δανική, η Γερμανική, η Εσθονική, η Γαλλική, η Ουγγρική, η Μάλτεζικη, η Ολλανδική, η Αυστριακή, η Πολωνική, η Σλοβένικη, η Σλοβακική και η Φινλανδική Κυβέρνηση αγόρευαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 30ής Ιανουαρίου 2017.

Εκτίμηση

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

43. Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει, κυρίως, ότι το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα, διότι η περίπτωση των προσφευγόντων της κύριας δίκης δεν εμπίπτει στο δίκαιο της Ένωσης.

44. Η κυβέρνηση αυτή παρατηρεί, πρώτον, ότι ο κώδικας θεωρήσεων διέπει μόνο τις θεωρήσεις μέγιστης διάρκειας τριών μηνών ανά εξάμηνο («θεωρήσεις βραχείας διαμονής») ⁸ και ότι το άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κώδικα αυτού επιβάλλει στα κράτη μέλη να αρνηθούν τη χορήγηση θεωρήσεως όταν υπάρχουν εύλογες αμφιβολίες σχετικά με την πρόθεση του αιτούντος να αναχωρήσει από το έδαφος των κρατών μελών πριν από τη λήξη ισχύος της ζητούμενης θεωρήσεως. Κατά τη Βελγική Κυβέρνηση, το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων απλώς εισάγει παρέκκλιση από την υποχρέωση απορρίψεως της θεωρήσεως βάσει του άρθρου 32, παράγραφος 1, του κώδικα αυτού και καθορίζει, περιοριστικώς, τους λόγους απορρίψεως από τους οποίους τα κράτη μέλη επιτρέπεται να παρεκκλίνουν. Αυτοί οι λόγοι απορρίψεως αφορούν μόνο τις περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών τη θεώρηση δεν πληροί τις προϋποθέσεις εισόδου που καθιερώνει το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία α', γ', δ' και ε', του κώδικα συνόρων Σένγκεν, στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο i, του κώδικα θεωρήσεων, απαριθμούνται δε στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημεία i, ii, iii και vi, του κώδικα αυτού. Επομένως, κατά τη Βελγική Κυβέρνηση, μολονότι το άρθρο 32 του κώδικα θεωρήσεων εφαρμόζεται, σύμφωνα με το γράμμα του, «[μ]ε την επιφύλαξη του άρθρου 25, παράγραφος 1», του κώδικα αυτού, η εξαίρεση αυτή δεν καλύπτει τον λόγο απορρίψεως που προβλέπεται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχείο β', του εν λόγω κώδικα ⁹. Συνεπώς, θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος δύναται να χορηγηθεί μόνο για παραμονή που δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες. Μνημονεύοντας τις αποφάσεις της 8ης Νοεμβρίου 2012, Iida (C-40/11, EU:C:2012:691), και της 8ης Μαΐου 2013, Ymeraga κ.λπ. (C-87/12, EU:C:2013:291), η Βελγική Κυβέρνηση εκτιμά ότι, εφόσον οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης δεν πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγηση θεωρήσεως βραχείας διαμονής βάσει του κώδικα θεωρήσεων, η κατάσταση τους δεν διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης.

45. Δεύτερον, η κυβέρνηση αυτή προβάλλει ότι η κατάσταση των προσφευγόντων της κύριας δίκης δεν δύναται να συνδεθεί με το δίκαιο της Ένωσης ούτε με βάση τις διατάξεις περί ασύλου ούτε με βάση τις διατάξεις του Χάρτη. Συγκεκριμένα, κατά πρώτον, το κοινό ευρωπαϊκό καθεστώς ασύλου εφαρμόζεται, κατά το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2013/32, μόνον επί των αιτήσεων που υποβάλλονται στο έδαφος των κρατών μελών ή στα σύνορα αυτού, εξαιρουμένων των αιτήσεων διπλωματικού ή εδαφικού ασύλου που υποβάλλονται σε αντιπροσωπείες των κρατών μελών. Κατά δεύτερον, δεδομένου ότι στην κατάσταση των προσφευγόντων της κύριας δίκης δεν εφαρμόζεται το δίκαιο της Ένωσης, ο Χάρτης δεν τυγχάνει εφαρμογής. Τέλος, η Βελγική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι η Ένωση δεν έχει εκδώσει νομοθετική πράξη σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και υπερβαίνουσας τους τρεις μήνες παραμονής των υπηκόων τρίτων χωρών για ανθρωπιστικούς λόγους. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη διατηρούν την αρμοδιότητά τους στον τομέα αυτόν.

46. Μολονότι δεν επικαλείται αναρμοδιότητα του Δικαστηρίου, η Επιτροπή προβάλλει επιχειρήματα αντίστοιχα προς τα εκτεθέντα στο σημείο 44 των παρουσών προτάσεων. Κατά την Επιτροπή, αίτηση θεωρήσεως η οποία υποβάλλεται προκειμένου ο αιτών να εισέλθει στο έδαφος κράτους μέλους ώστε να ζητήσει εκεί διεθνή προστασία δεν δύναται να θεωρηθεί ως αίτηση θεωρήσεως βραχείας διαμονής. Η αίτηση αυτή πρέπει να αντιμετωπιστεί ως αίτηση θεωρήσεως μακράς διάρκειας, βάσει του εθνικού δικαίου.

47. Οι περισσότερες εκ των κυβερνήσεων που έλαβαν μέρος στην επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου συντάχθηκαν με την άποψη της Βελγικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο κώδικας θεωρήσεων δεν μπορεί να εφαρμοστεί υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης.

48. Κατά τη γνώμη μου, οι ανωτέρω αντιρρήσεις πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

8 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 10ης Απριλίου 2012, Vo (C-83/12 PPU, EU:C:2012:202, σκέψη 36).

9 — Το τμήμα της επιχειρηματολογίας της Βελγικής Κυβερνήσεως που αφορά τη σχέση μεταξύ του άρθρου 25, παράγραφος 1, και του άρθρου 32 του κώδικα θεωρήσεων θα εξεταστεί στα σημεία 111 επ. των παρουσών προτάσεων.

49. Από τη δικογραφία που διαβίβασε το αιτούν δικαστήριο –και τα όσα επιβεβαίωσε η Βελγική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση– προκύπτει ότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης ζήτησαν, βάσει του κώδικα θεωρήσεων, τη χορήγηση θεωρήσεως βραχείας διαμονής περιορισμένης εδαφικής ισχύος, δηλαδή άδειας εισόδου στο βελγικό έδαφος για συνολική διάρκεια που δεν υπερβαίνει τις 90 μέρες. Από τα στοιχεία της δικογραφίας αυτής προκύπτει επίσης ότι οι αρμόδιες αρχές, καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, χαρακτήρισαν, εξέτασαν και αντιμετώπισαν τις αιτήσεις των προσφευγόντων της κύριας δίκης ως αιτήσεις χορηγήσεως θεωρήσεως βάσει του κώδικα θεωρήσεων. Οι αιτήσεις αυτές θεωρήθηκαν κατ' ανάγκην παραδεκτές δυνάμει του άρθρου 19 του κώδικα αυτού¹⁰, δεδομένου ότι οι αποφάσεις περί μη χορηγήσεως των ζητούμενων θεωρήσεων εκδόθηκαν βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 4, στοιχείο γ', του εν λόγω κώδικα. Εξάλλου, για τη σύνταξη των επίδικων αποφάσεων χρησιμοποιήθηκε «έντυπο αποφάσεως περί θεωρήσεως βραχείας διαμονής» και η άρνηση χορηγήσεως των θεωρήσεων θεμελιώθηκε σε έναν από τους λόγους που μνημονεύονται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κώδικα θεωρήσεων.

50. Η πρόθεση των προσφευγόντων της κύριας δίκης να ζητήσουν να τους χορηγηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα μετά την είσοδό τους στο βελγικό έδαφος δεν δύναται να μεταβάλει ούτε τη φύση ούτε το αντικείμενο των αιτήσεών τους. Ιδίως, δεν δύναται να μετατρέψει τις αιτήσεις αυτές σε αιτήσεις θεωρήσεως μακράς διάρκειας ούτε να τις θέσει εκτός του πεδίου εφαρμογής του κώδικα θεωρήσεων και του δικαίου της Ένωσης, αντίθετα προς τα όσα υποστήριξαν πολλά κράτη μέλη κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου.

51. Βάσει της ερμηνείας που θα κληθεί να δώσει το Δικαστήριο στο άρθρο 25 του κώδικα θεωρήσεων και στη σχέση του με το άρθρο 32 του κώδικα αυτού¹¹, η ανωτέρω πρόθεση θα μπορούσε το πολύ να αποτελέσει λόγο απορρίψεως των αιτήσεων των προσφευγόντων της κύριας δίκης, κατ' εφαρμογήν των κανόνων του εν λόγω κώδικα, αλλά σίγουρα όχι λόγο μη εφαρμογής του τελευταίου.

52. Ωστόσο, η νομιμότητα της απορρίψεως αυτής αποτελεί ακριβώς το αντικείμενο της υποθέσεως της κύριας δίκης και βρίσκεται στο επίκεντρο των προδικαστικών ερωτημάτων του αιτούντος δικαστηρίου, με τα οποία ζητείται να διευκρινιστούν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 25 του κώδικα θεωρήσεων σε περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης.

53. Εξάλλου, επισημαίνω ότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης ουδεμία ανάγκη είχαν να ζητήσουν θεωρήσεις μακράς διάρκειας. Πράγματι, αν τους είχε επιτραπεί η είσοδος στο βελγικό έδαφος, και αν υποθεθεί ότι οι υποβληθείσες αιτήσεις ασύλου τους δεν είχαν εξεταστεί μέχρι τη λήξη ισχύος των θεωρήσεών τους βραχείας διαμονής, το δικαίωμά τους να παραμείνουν στο εν λόγω έδαφος για περισσότερο από 90 μέρες θα απέρρευε από το καθεστώς τους ως αιτούντων άσυλο, δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/32. Εν συνεχεία, το δικαίωμα αυτό θα προέκυπτε από το καθεστώς τους ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

54. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο είναι προδήλως αρμόδιο να απαντήσει στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν από το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών).

55. Οι αποφάσεις της 8ης Νοεμβρίου 2012, Iida (C-40/11, EU:C:2012:691), και της 8ης Μαΐου 2013, Ymeraga κ.λπ. (C-87/12, EU:C:2013:291), τις οποίες επικαλείται η Βελγική Κυβέρνηση, δεν μπορούν να στηρίξουν τους ισχυρισμούς της κυβερνήσεως αυτής περί αναρμοδιότητας του Δικαστηρίου.

56. Καταρχάς, με τις αποφάσεις αυτές, το Δικαστήριο δεν κήρυξε εαυτό αναρμόδιο, αλλά απάντησε στα ερωτήματα που του είχαν υποβληθεί.

10 — Ωστόσο, από τη δικογραφία δεν προκύπτει αν οι αιτήσεις των προσφευγόντων της κύριας δίκης θεωρήθηκαν παραδεκτές «κατά παρέκκλιση» «για ανθρωπιστικούς λόγους», κατ' εφαρμογήν του άρθρου 19, παράγραφος 4, του κώδικα θεωρήσεων.

11 — Για τη σχέση μεταξύ των δύο αυτών άρθρων, βλ. σημεία 111 επ. των παρουσών προτάσεων.

57. Περαιτέρω, η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει σαφώς από τις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι ως άνω αποφάσεις, με τις οποίες το Δικαστήριο έκρινε ότι η κατάσταση των προσφευγόντων στις διαφορές της κύριας δίκης, οι οποίες αποτελούσαν το αντικείμενο των εν λόγω υποθέσεων, δεν διεπόταν από το δίκαιο της Ένωσης και δεν παρουσίαζε κανένα συνδετικό στοιχείο με το δίκαιο αυτό¹². Ειδικότερα, με τις αποφάσεις αυτές, το Δικαστήριο έκρινε ότι οι εν λόγω προσφεύγοντες δεν ήταν δυνατόν να θεωρηθούν δικαιούχοι της οδηγίας 2004/38/ΕΚ¹³, ούτε, όσον αφορά τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 8ης Μαΐου 2013, Ymeraga κ.λπ. (C-87/12, EU:C:2013:291), της οδηγίας 2003/86¹⁴ και ότι, επομένως, οι εν λόγω πράξεις δεν είχαν εφαρμογή επ' αυτών¹⁵.

58. Αντίθετα, στην υπό κρίση υπόθεση, οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης υπέβαλαν αιτήσεις χορηγήσεως θεωρήσεως βραχείας διαμονής βάσει κανονισμού της Ένωσης ο οποίος εναρμονίζει τις διαδικασίες και τις προϋποθέσεις χορηγήσεως των εν λόγω θεωρήσεων και ο οποίος έχει εφαρμογή επ' αυτών. Πράγματι, η κατάσταση τους διέπεται από τον κώδικα θεωρήσεων, τόσο *ratione personae* όσο και *ratione materiae*.

59. Αφενός, ο κώδικας θεωρήσεων εφαρμόζεται, κατά το άρθρο του 1, παράγραφος 2, σε «κάθε υπήκοο τρίτης χώρας που έχει υποχρέωση θεώρησης για τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών σύμφωνα με τον κανονισμό [...] 539/2001»¹⁶, ο οποίος απαριθμεί, μεταξύ άλλων, τις τρίτες χώρες οι υπήκοοι των οποίων υπόκεινται στην υποχρέωση θεώρησης. Εν προκειμένω, η Συρία είναι μία από αυτές τις τρίτες χώρες¹⁷. Επομένως, οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, ως Σύριοι υπήκοοι, όφειλαν να λάβουν θεώρηση προκειμένου να εισέλθουν στο έδαφος των κρατών μελών.

60. Αφετέρου, ούτε το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων, το οποίο ορίζει τον σκοπό του κώδικα αυτού, ούτε το άρθρο 2, σημείο 2, του ίδιου κώδικα, το οποίο ορίζει την έννοια της «θεώρησης», δεν κάνουν αναφορά στους λόγους για τους οποίους ζητείται η θεώρηση. Οι διατάξεις αυτές περιγράφουν τον εν λόγω σκοπό και ορίζουν την εν λόγω έννοια αναφερόμενες μόνο στη *διάρκεια* της άδειας παραμονής που μπορεί να ζητηθεί και να χορηγηθεί. Οι λόγοι για τους οποίους υποβλήθηκε η αίτηση θεώρησης λαμβάνονται υπόψη μόνο για την εφαρμογή του άρθρου 25 του κώδικα θεωρήσεων και για την εκτίμηση της συνδρομής των λόγων απορρίψεως που προβλέπονται στο άρθρο 32 του κώδικα αυτού, σε προχωρημένο δηλαδή στάδιο της εξετάσεως της αιτήσεως θεώρησης. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το άρθρο 19 του κώδικα θεωρήσεων. Κατά την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, η αίτηση θεώρησης «είναι παραδεκτή» όταν το αρμόδιο προξενείο κρίνει ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου. Εντούτοις, στις προϋποθέσεις αυτές δεν περιλαμβάνεται η κατάθεση, από τον αιτούντα, των δικαιολογητικών εγγράφων που απαριθμούνται στο άρθρο 14 του κώδικα θεωρήσεων, και ιδίως αυτών που προβλέπονται στα στοιχεία α' και δ' του εν λόγω άρθρου, ήτοι, αντιστοίχως, των εγγράφων που

12 — Βλ. αποφάσεις της 8ης Νοεμβρίου 2012, Iida (C-40/11, EU:C:2012:691, σκέψεις 80 και 81), και της 8ης Μαΐου 2013, Ymeraga κ.λπ. (C-87/12, EU:C:2013:291, σκέψη 42).

13 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 158, σ. 77, καθώς και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 229, σ. 35, και ΕΕ 2005, L 197, σ. 34).

14 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης (ΕΕ 2003, L 251, σ. 12).

15 — Βλ. απόφαση της 8ης Μαΐου 2013, Ymeraga κ.λπ. (C-87/12, EU:C:2013:291, σκέψεις 24 έως 33), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε, αφενός, ότι η οδηγία 2003/86 δεν είχε εφαρμογή στα μέλη της οικογένειας του Κ. Ymeraga λόγω του ότι αυτός ήταν Λουξεμβουργιανός υπήκοος και, αφετέρου, ότι ούτε η οδηγία 2004/38 είχε εφαρμογή επ' αυτών, δεδομένου ότι ο Κ. Ymeraga δεν είχε ασκήσει το δικαίωμά του σε ελεύθερη κυκλοφορία. Βλ., επίσης, απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2012, Iida (C-40/11, EU:C:2012:691, σκέψεις 61 και 65), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η οδηγία 2004/38, την οποία επικαλέστηκε ο Υ. Iida προκειμένου να του χορηγηθεί «δελτίο διαμονής μέλους της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης» με βάση το γερμανικό δίκαιο, δεν είχε εφαρμογή στην περίπτωση του, δεδομένου ότι δεν συνόδευε ούτε πήγαινε να συναντήσει το μέλος της οικογένειάς του που είναι πολίτης της Ένωσης και έχει ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας.

16 — Κανονισμός (ΕΚ) 539/2001 του Συμβουλίου, της 15ης Μαρτίου 2001, περί του καταλόγου τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων υπόκεινται στην υποχρέωση θεώρησης για τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών, και του καταλόγου των τρίτων χωρών οι υπήκοοι των οποίων απαλλάσσονται από την υποχρέωση αυτή (ΕΕ 2001, L 81, σ. 1).

17 — Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, και τον κατάλογο που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Ι του κανονισμού 539/2001.

δείχνουν τον σκοπό του ταξιδιού και των πληροφοριών που επιτρέπουν να αξιολογηθεί η πρόθεση του αιτούντος να εγκαταλείψει το έδαφος των κρατών μελών πριν λήξει η ισχύς της ζητούμενης θεωρήσεως. Κατά συνέπεια, οι αιτήσεις των προσφευγόντων της κύριας δίκης, με τις οποίες αυτοί ζητούν να λάβουν θεώρηση διάρκειας περιορισμένης σε 90 ημέρες, εμπίπτουν στο ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής του κώδικα θεωρήσεων, ανεξάρτητα από τους λόγους για τους οποίους υποβλήθηκαν, και ορθώς θεωρήθηκαν παραδεκτές από τις βελγικές προξενικές αρχές δυνάμει του άρθρου 19 του κώδικα αυτού.

61. Επομένως, η κατάσταση των προσφευγόντων της κύριας δίκης διέπεται από τον κώδικα θεωρήσεων και, συνεπώς, από το δίκαιο της Ένωσης, *ακόμη και* στην περίπτωση που γίνει δεκτό ότι οι αιτήσεις τους ορθώς απορρίφθηκαν. Συγκεκριμένα, όπως διευκρίνισε το Δικαστήριο στην απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Koushkaki (C-84/12, EU:C:2013:862), οι λόγοι απορρίψεως της θεωρήσεως καθορίζονται εξαντλητικώς στον κώδικα θεωρήσεων¹⁸ και πρέπει να εφαρμόζονται τηρουμένων των σχετικών διατάξεων του κώδικα αυτού.

62. Το ανωτέρω συμπέρασμα δεν αναιρείται από τον ισχυρισμό της Βελγικής Κυβερνήσεως, ο οποίος προβλήθηκε και από την Επιτροπή καθώς και από ορισμένα κράτη μέλη κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σύμφωνα με τον οποίο ο κώδικας θεωρήσεων δεν επιτρέπει την υποβολή αιτήσεως θεωρήσεως στηριζόμενης στο άρθρο 25 του κώδικα αυτού.

63. Καταρχάς, το επιχείρημα αυτό, που είναι άλλωστε υπέρμετρα τυπολατρικό, προσκρούει στο άρθρο 23, παράγραφος 4, στοιχείο β', του κώδικα θεωρήσεων, το οποίο, μεταξύ των αποφάσεων που μπορούν να εκδοθούν επί «αιτήσεως» θεωρήσεως που κρίθηκε παραδεκτή σύμφωνα με το άρθρο 19 του κώδικα αυτού, συγκαταλέγει την απόφαση χορηγήσεως θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος, σύμφωνα με το άρθρο 25 του εν λόγω κώδικα.

64. Περαιτέρω, επισημαίνω ότι το παράρτημα I του κώδικα θεωρήσεων περιλαμβάνει μόνον ένα εναρμονισμένο έντυπο αιτήσεως. Στην επικεφαλίδα του εντύπου αυτού αναφέρεται γενικώς «Αίτηση θεώρησης Σένγκεν», χωρίς να εξειδικεύεται για ποιο είδος θεωρήσεως, εξ όσων ρυθμίζονται από τον εν λόγω κώδικα –δηλαδή ομοιόμορφη θεώρηση, θεώρηση διελεύσεως ή περιορισμένης εδαφικής ισχύος–, υποβάλλεται η αίτηση. Μόνο με τη συμπλήρωση του σημείου 21 του εντύπου αυτού, το οποίο τιτλοφορείται «Κύριος(-οι) λόγος(-οι) ταξιδιού(-ών)» και το οποίο περιλαμβάνει διάφορα τετραγωνίδια που το καθένα αντιστοιχεί σε έναν λόγο ταξιδιού (σπουδές, τουρισμός, επίσημη επίσκεψη, ιατρικοί λόγοι, κ.λπ.), ο αιτών παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με το είδος της ζητούμενης θεωρήσεως (επιλέγοντας, για παράδειγμα, το τετραγωνίδιο «διέλευση από αερολιμένα», εφόσον ζητεί τέτοιου είδους θεώρηση). Δεδομένου ότι αυτός ο κατάλογος λόγων δεν είναι εξαντλητικός [στο τελευταίο τετραγωνίδιο αναφέρεται «άλλοι (να διευκρινιστεί)»], ο αιτών δύναται, όπως έπραξαν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, να σημειώσει ότι η αίτησή του υποβάλλεται για ανθρωπιστικούς λόγους βάσει του άρθρου 25 του κώδικα θεωρήσεων. Εξάλλου, αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι, στο τμήμα του εν λόγω εντύπου το οποίο συμπληρώνεται από τη διοίκηση, στη στήλη «Απόφαση για τη θεώρηση», μεταξύ των διαθέσιμων επιλογών σε περίπτωση θετικής αποφάσεως, περιλαμβάνεται και η χορήγηση θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος.

65. Γενικότερα, επισημαίνω ότι κανένα στοιχείο του κώδικα θεωρήσεων δεν απαγορεύει σε αιτούντα τη χορήγηση θεωρήσεως, κατά την υποβολή της αιτήσεώς του, να επικαλεστεί την εφαρμογή του άρθρου 25 του εν λόγω κώδικα υπέρ αυτού, όταν δεν πληροί κάποια από τις προϋποθέσεις εισόδου που προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία α', γ', δ' και ε', του κώδικα συνόρων Σένγκεν ή όταν εκτιμά ότι η περίπτωση του εμπίπτει στην πρώτη διάταξη.

18 — Βλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Koushkaki (C-84/12, EU:C:2013:862, σκέψη 65).

66. Όσον αφορά τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, υπενθυμίζω ότι από τη δικογραφία που διαβίβασε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει, και επιβεβαιώθηκε από τη Βελγική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης υπέβαλαν τις αιτήσεις τους για θεώρηση σύμφωνα με τις επιταγές του κώδικα θεωρήσεων, καταθέτοντας τόσο το εναρμονισμένο έντυπο αιτήσεως που περιλαμβάνεται στο παράρτημα I του κώδικα αυτού όσο και τα δικαιολογητικά έγγραφα που πρέπει να το συνοδεύουν.

67. Τέλος, ακόμα κι αν υποθεθεί ότι, όπως υποστηρίζουν μεταξύ άλλων η Βελγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, ο κώδικας θεωρήσεων δεν επιτρέπει την υποβολή αιτήσεως θεωρήσεως βάσει του άρθρου 25 του κώδικα αυτού, το γεγονός αυτό δεν αρκεί ώστε να θέσει τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης εκτός του πεδίου εφαρμογής του κώδικα θεωρήσεων, εφόσον αυτοί ζήτησαν τη χορήγηση θεωρήσεως, οι διαδικασίες και οι προϋποθέσεις εκδόσεως της οποίας διέπονται από τον κώδικα αυτόν και εφόσον οι αιτήσεις τους εξετάστηκαν και απορρίφθηκαν βάσει των διατάξεων του εν λόγω κώδικα.

68. Με βάση τις προηγηθείσες σκέψεις, παρέλκει η απάντηση στα εκτιθέμενα στο σημείο 45 των παρουσών προτάσεων επιχειρήματα της Βελγικής Κυβερνήσεως, σχετικά με την μη εφαρμογή των διατάξεων περί ασύλου επί των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης¹⁹.

69. Αντιθέτως, τα επιχειρήματα της Βελγικής Κυβερνήσεως, καθώς και αυτά της Επιτροπής και των κρατών μελών που παρέστησαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης θα εξεταστούν στο πλαίσιο της αναλύσεως του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος. Συναφώς, διευκρινίζω ότι λόγοι σαφήνειας είναι εκείνοι που με ώθησαν πρωτίστως, παρά τον κίνδυνο κάποιων επαναλήψεων, να εξετάσω χωριστά τα επιχειρήματα που αντλούνται από την αναρμοδιότητα του Δικαστηρίου και την μη εφαρμογή του κώδικα θεωρήσεων σε σχέση με τα επιχειρήματα που αφορούν τη δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη και την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, τα οποία αλληλεπικαλύπτονται εν πολλοίς με τα πρώτα.

70. Βάσει όλων όσων προαναφέρθηκαν, και σε αντίθεση προς όσα υποστηρίζει η Βελγική Κυβέρνηση, η κατάσταση των προσφευγόντων της κύριας δίκης εμπίπτει πράγματι στο δίκαιο της Ένωσης. Συνεπώς, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να απαντήσει στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν από το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών).

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

71. Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα περιλαμβάνει δύο σκέλη. Με το πρώτο σκέλος, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, το Δικαστήριο αν ο όρος «διεθνείς υποχρεώσεις» του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων αφορά τα δικαιώματα που κατοχυρώνει ο Χάρτης και, ειδικότερα, τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα άρθρα 4 και 18 αυτού. Με το δεύτερο σκέλος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν ο εν λόγω όρος αφορά τις υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη μέλη βάσει της ΕΣΔΑ και του άρθρου 33 της Συμβάσεως της Γενεύης.

72. Φρονώ ότι δεν γεννώνται ιδιαίτερες αμφιβολίες όσον αφορά την απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο σκέλος του ερωτήματος.

19 — Συναφώς, αρκούμαι στην επισήμανση ότι, αντίθετα προς τα όσα φαίνεται να υπονοεί η κυβέρνηση αυτή, οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης δεν υπέβαλαν αιτήσεις διπλωματικού ασύλου, οι οποίες, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2013/32, εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας αυτής και του πεδίου εφαρμογής του κοινού ευρωπαϊκού καθεστώτος ασύλου. Αντίθετα, προβάλλουν αιτίαση περί προσβολής του δικαιώματός τους σε άσυλο, όπως αυτό κατοχυρώνεται με το άρθρο 18 του Χάρτη, λόγω της αρνήσεως των βελγικών αρχών να τους επιτρέψουν την είσοδο, άρνηση η οποία τους στερεί μία νόμιμη οδό για την πρόσβαση στη διεθνή προστασία που παρέχεται βάσει του προαναφερθέντος καθεστώτος. Επομένως, δεν αποκλείεται η δυνατότητα να θεωρηθεί η κατάσταση των προσφευγόντων της κύριας δίκης ως εμφανίζουσα συνδυατικό στοιχείο με το δίκαιο της Ένωσης και λόγω της ιδιότητας αυτών ως εν δυνάμει δικαιούχων της εν λόγω προστασίας.

73. Η Ένωση διαθέτει ίδια έννομη τάξη, διακριτή από τη διεθνή έννομη τάξη. Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ, ο Χάρτης αποτελεί μέρος του πρωτογενούς δικαίου της Ένωσης και, άρα, πηγή του δικαίου της Ένωσης. Όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, λόγω της προσχωρήσεώς τους στην Ένωση, να τον τηρούν. Επομένως, οι επιταγές που απορρέουν από τον Χάρτη δεν συγκαταλέγονται μεταξύ των «διεθνών υποχρεώσεων» στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων, και τούτο ανεξαρτητως του περιεχομένου που πρέπει να αποδοθεί στον όρο αυτόν.

74. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι οι αποφάσεις που εκδίδουν τα κράτη μέλη βάσει της ανωτέρω διατάξεως δεν οφείλουν να τηρούν τις επιταγές του Χάρτη.

75. Το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη, όσον αφορά τη δράση των κρατών μελών, ορίζεται στο άρθρο 51, παράγραφος 1, αυτού, κατά το οποίο οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα κράτη μέλη όταν αυτά εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη πρέπει να γίνονται σεβαστά όταν εθνική κανονιστική ρύθμιση –και, γενικότερα, η δράση του οικείου κράτους μέλους– εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης²⁰.

76. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο κράτος μέλος το οποίο, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, εκδίδει απόφαση με την οποία αρνείται τη χορήγηση θεωρήσεων περιορισμένης εδαφικής ισχύος που ζητείται για ανθρωπιστικούς λόγους βάσει του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων εφαρμόζει το δίκαιο της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη.

77. Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί, πρώτον, ότι οι προϋποθέσεις χορηγήσεως τέτοιων θεωρήσεων, όπως επίσης και το καθεστώς στο οποίο αυτές υπάγονται, προβλέπονται από κανονισμό της Ένωσης, ο σκοπός του οποίου συνδέεται με την ανάπτυξη, μέσω της θεσπίσεως «κοινού σώματος» κανόνων, μιας κοινής πολιτικής θεωρήσεων με στόχο «τη διευκόλυνση των νόμιμων ταξιδιών και την αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης μέσω της περαιτέρω εναρμόνισης των εθνικών νομοθεσιών και των πρακτικών διεκπεραίωσης των τοπικών προξενικών αποστολών»²¹.

78. Ο κώδικας θεωρήσεων, κατά το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, θεσπίζει «τις διαδικασίες και τις προϋποθέσεις έκδοσης θεωρήσεων για διέλευση από ή με πρόθεση παραμονής στην επικράτεια των κρατών μελών, που δεν υπερβαίνει τις 90 ημέρες εντός οιασδήποτε περιόδου 180 ημερών» και, όπως υπομνήσθηκε ανωτέρω, εφαρμόζεται σε κάθε υπήκοο τρίτης χώρας που έχει υποχρέωση θεώρησης για τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών σύμφωνα με τον κανονισμό 539/2001²².

79. Κατά το άρθρο 2, σημείο 2, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων, ως «θεώρηση» νοείται, για τους σκοπούς του κώδικα αυτού, «η εξουσιοδότηση που χορηγείται από κράτος μέλος» ενόψει «διέλευσης από ή [με] πρόθεση παραμονής στην επικράτεια των κρατών μελών, που δεν υπερβαίνει σε διάρκεια 90 ημέρες εντός οιασδήποτε περιόδου 180 ημερών». Η έννοια αυτή καλύπτει επίσης και τη «θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος», η οποία ρυθμίζεται στο άρθρο 25 του κώδικα θεωρήσεων. Ανεξάρτητα από τις προϋποθέσεις χορηγήσεώς της (και αρνήσεως χορηγήσεώς της), η θεώρηση αυτή διαφέρει από την «ομοιόμορφη θεώρηση», η οποία ορίζεται στο άρθρο 2, σημείο 3, του κώδικα αυτού, μόνον από την άποψη της εδαφικής εμβέλειας της άδειας εισόδου και παραμονής την οποία συνεπάγεται, δεδομένου ότι η εμβέλεια αυτή περιορίζεται, όπως διευκρινίζεται στο σημείο 4 του ίδιου αυτού άρθρου 2, στην επικράτεια ενός ή περισσότερων κρατών μελών.

20 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψη 21).

21 — Σύμφωνα με το πρόγραμμα της Χάγης: ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2005, C 53, σ. 1). Βλ. αιτιολογική σκέψη 3 του κώδικα θεωρήσεων.

22 — Βλ. σημείο 59 των παρούσων προτάσεων.

80. Επομένως, χορηγώντας ή αρνούμενες τη χορήγηση θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος βάσει του άρθρου 25 του κώδικα θεωρήσεων, οι αρχές των κρατών μελών εκδίδουν απόφαση περί εγγράφου που επιτρέπει τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων των κρατών μελών, η οποία υπόκειται σε *εναρμονισμένο καθεστώς*, και συνεπώς δρουν στο πλαίσιο και κατ' εφαρμογήν του δικαίου της Ένωσης.

81. Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από την ενδεχόμενη αναγνώριση, υπέρ του οικείου κράτους μέλους, εξουσίας εκτιμήσεως κατά την εφαρμογή του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων.

82. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι κανονισμός της Ένωσης αναγνωρίζει εξουσία εκτιμήσεως στα κράτη μέλη δεν εμποδίζει, όπως διευκρίνισε το δικαστήριο με την απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865, σκέψεις 68 και 69), να συνιστούν οι πράξεις που εκδίδονται κατ' ενάσκηση της εξουσίας αυτής εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, όταν προκύπτει ότι η εν λόγω εξουσία εκτιμήσεως αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του κανονιστικού συστήματος που καθιερώνει ο κανονισμός αυτός και πρέπει να ασκείται τηρουμένων των υπολοίπων διατάξεων του²³.

83. Εν προκειμένω, ακόμα κι αν υποθεθεί ότι το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων καταλείπει στα κράτη μέλη εξουσία εκτιμήσεως όσον αφορά τη χορήγηση θεωρήσεων για ανθρωπιστικούς λόγους –ζήτημα το οποίο θα εξεταστεί στο πλαίσιο της αναλύσεως του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος–, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι θεωρήσεις αυτές εντάσσονται στην κοινή πολιτική θεωρήσεων και διέπονται από κανονισμό της Ένωσης, ο οποίος θεσπίζει τους κανόνες αρμοδιότητας, τις προϋποθέσεις και τις λεπτομέρειες της χορηγήσεώς τους, το περιεχόμενο καθώς και τους λόγους ακυρότητας ή ανακλήσεώς τους²⁴. Επομένως, οι αποφάσεις τις οποίες εκδίδουν οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών βάσει της εν λόγω διατάξεως συνιστούν εφαρμογή διαδικασιών που προβλέπονται από τον κώδικα θεωρήσεων, ενώ η ενδεχόμενη εξουσία εκτιμήσεως την οποία καλούνται να ασκήσουν οι αρχές αυτές κατά την έκδοση των εν λόγω αποφάσεων αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του κανονιστικού συστήματος που καθιερώνει ο κώδικας αυτός.

84. Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι οι αρχές κράτους μέλους, όταν εκδίδουν απόφαση βάσει του άρθρου 25 του κώδικα θεωρήσεων, εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη και, συνεπώς, υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα που αυτός κατοχυρώνει.

85. Εξάλλου, το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από το ίδιο το κείμενο του κώδικα θεωρήσεων, του οποίου η αιτιολογική σκέψη 29 θέτει τον κώδικα αυτόν υπό την αιγίδα των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αρχών του Χάρτη²⁵. Στο προοίμιο του Εγχειριδίου της για την εξέταση αιτήσεων θεωρήσεως και την τροποποίηση των χορηγηθεισών θεωρήσεων²⁶ –το οποίο επιδιώκει να διασφαλίσει την εναρμονισμένη εφαρμογή, μεταξύ άλλων, των διατάξεων του κώδικα θεωρήσεων–, η Επιτροπή επιβεβαιώνει την εν λόγω επιταγή σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, υπογραμμίζοντας ότι τα δικαιώματα αυτά, όπως κατοχυρώνονται μεταξύ άλλων από τον Χάρτη, πρέπει να διασφαλίζονται

23 — Συναφώς, βλ., επίσης, απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2013, IBV & Cie (C-195/12, EU:C:2013:598, σκέψεις 48, 49 και 61).

24 — Σχετικά με την έκταση της εναρμονίσεως την οποία επιδιώκει ο κώδικας θεωρήσεων, βλ. αποφάσεις της 10ης Απριλίου 2012, Vo (C-83/12 PPU, EU:C:2012:202, σκέψη 42), και της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Koushkaki (C-84/12, EU:C:2013:862, σκέψεις 49 και 50).

25 — Κατά την αιτιολογική σκέψη 29 του κώδικα θεωρήσεων, ο κώδικας αυτός «σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από τη[v] [ΕΣΔΑ] και από τον [Χ]άρτη».

26 — Κωδικοποιημένη έκδοση που βασίζεται στην απόφαση της Επιτροπής, της 19ης Μαρτίου 2010, σχετικά με τη θέσπιση του Εγχειριδίου για την εξέταση αιτήσεων θεωρήσεως και την τροποποίηση των χορηγηθεισών θεωρήσεων [C(2010) 1620 τελικό], και στις εκτελεστικές αποφάσεις της Επιτροπής, της 4ης Αυγούστου 2011 [C(2011) 5501 τελικό], και της 29ης Απριλίου 2014 [C(2014) 2727]. Το εγχειρίδιο αυτό περιλαμβάνει οδηγίες (κατευθυντήριες γραμμές, βέλτιστες πρακτικές και συστάσεις) προς το προξενικό προσωπικό και τους υπαλλήλους των λοιπών αρχών που είναι αρμόδιες να εξετάζουν τις αιτήσεις θεωρήσεως και να αποφαίνονται επ' αυτών, καθώς και προς τις αρχές που είναι επιφορτισμένες με την τροποποίηση των χορηγηθεισών θεωρήσεων.

υπέρ κάθε προσώπου το οποίο ζητεί θεώρηση και ότι «κατά την εξέταση των αιτήσεων θεωρήσεως πρέπει [...] να τηρείται πλήρως η απαγόρευση της απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισεως και η απαγόρευση οποιασδήποτε διακρίσεως, οι οποίες κατοχυρώνονται στα άρθρα 3 και 14 της [ΕΣΔΑ] και στα άρθρα 4 και 21 του [Χάρτη], αντίστοιχα».

86. Όσον αφορά, δεύτερον, τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, είχα ήδη την ευκαιρία να επισημάνω ότι, από τα στοιχεία της δικογραφίας που διαβίβασε το αιτούν δικαστήριο, προκύπτει ότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, κατά την υποβολή της αιτήσεώς τους για τη χορήγηση θεωρήσεως, ζήτησαν να εφαρμοστεί στην περίπτωση τους το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων, ότι οι επίδικες αποφάσεις θεμελιώνονται στον λόγο απορρίψεως της θεωρήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχείο β', in fine, του κώδικα θεωρήσεων και ότι η απόρριψη αυτή αποφασίστηκε κατόπιν της διαπιστώσεως ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις χορηγήσεως θεωρήσεων για ανθρωπιστικούς λόγους βάσει του άρθρου 25 του κώδικα θεωρήσεων, και ιδίως αυτές που αφορούν την εξαιρετική φύση της διαδικασίας και τον προσωρινό χαρακτήρα της προβλεπόμενης παραμονής.

87. Επομένως, είναι βέβαιο ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι βελγικές αρχές επιλήφθηκαν της υποθέσεως και έδρασαν βάσει των διατάξεων του κώδικα θεωρήσεων και κατ' εφαρμογήν αυτών.

88. Κατά συνέπεια, οι επίδικες αποφάσεις συνιστούν εφαρμογή του κώδικα αυτού και, άρα, του δικαίου της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη. Οι εν λόγω αρχές, κατά την έκδοση των αποφάσεων αυτών, ήταν υποχρεωμένες να σεβαστούν τα δικαιώματα που κατοχυρώνει ο Χάρτης.

89. Πρέπει περαιτέρω να τονιστεί ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνει ο Χάρτης, τα οποία υποχρεούται να σέβεται κάθε αρχή των κρατών μελών η οποία ενεργεί στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης, διασφαλίζονται υπέρ των αποδεκτών των πράξεων που εκδίδει μια τέτοια αρχή *ανεξαρτήτως οποιουδήποτε κριτηρίου εδαφικότητας*.

90. Όπως κατέδειξα στα σημεία 49 έως 70 και 76 έως 88 των παρούσων προτάσεων, η κατάσταση των προσφευγόντων της κύριας δίκης *εμπίπτει* στο δίκαιο της Ένωσης και οι πράξεις που εκδόθηκαν αναφορικά με αυτούς συνιστούν εφαρμογή του εν λόγω δικαίου κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη. Επομένως, η κατάσταση των προσφευγόντων της κύριας δίκης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Χάρτη, και τούτο ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι αυτοί δεν βρίσκονται στο έδαφος κράτους μέλους και δεν εμφανίζουν συνδετικό στοιχείο με τέτοιο έδαφος.

91. Συναφώς, η νομολογία του Δικαστηρίου είναι απόλυτα σαφής: «[η] δυνατότητα εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης συνεπάγεται τη δυνατότητα εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη» και «δεν μπορούν να υφίστανται περιπτώσεις που να εμπίπτουν στο δίκαιο της Ένωσης, αλλά στις οποίες να μην μπορούν να εφαρμοστούν τα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα»²⁷. Επομένως, υφίσταται μια παραλληλία μεταξύ δράσεως της Ένωσης, είτε μέσω των θεσμικών οργάνων της είτε διά των κρατών μελών της, και εφαρμογής του Χάρτη. Η Επιτροπή, ερωτηθείσα συναφώς από το Δικαστήριο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, συντάχθηκε με το συμπέρασμα αυτό²⁸.

27 — Βλ. αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψη 21), και της 30ής Απριλίου 2014, Pfeleger κ.λπ. (C-390/12, EU:C:2014:281, σκέψη 34).

28 — Εξυπακούεται ότι, αν γίνει δεκτή η παραλληλία αυτή, δεν τίθεται ζήτημα δημιουργίας, δυνάμει του Χάρτη, νέων αρμοδιοτήτων υπέρ της Ένωσης ή τροποποιήσεως των υφιστάμενων αρμοδιοτήτων, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 2, του Χάρτη.

92. Ωστόσο, αν γινόταν δεκτό ότι ο Χάρτης δεν εφαρμόζεται όταν θεσμικό όργανο ή κράτος μέλος που εφαρμόζει το δικαίωμα της Ένωσης ενεργεί εκτός εδαφικής επικράτειας, αυτό θα σήμαινε ότι καταστάσεις που εμπίπτουν στο δικαίωμα της Ένωσης θα εξέφευγαν της εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ένωσης, με συνέπεια να κλονίζεται η ανωτέρω παραλληλία. Είναι σαφές ότι μια τέτοια ερμηνεία θα είχε συνέπειες υπερβαίνουσες τον τομέα της πολιτικής θεωρήσεων.

93. Εξάλλου, για να περιοριστώ μόνο σε αυτόν τον τομέα, αν η εφαρμογή του Χάρτη ήταν εξαρτημένη, πέρα από το κριτήριο του *συνδέσμου με το δικαίωμα της Ένωσης*, και από κάποιο κριτήριο *εδαφικού συνδέσμου με την Ένωση* (ή μάλλον με κάποιο από τα κράτη μέλη της), η εφαρμογή του συνόλου του προβλεπόμενου από τον κώδικα θεωρήσεων κοινού καθεστώτος θεωρήσεων πιθανώς θα εξέφευγε της υποχρέωσης σεβασμού των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει ο Χάρτης, πράγμα το οποίο θα προσέκρουε όχι μόνο στην αρχή που διέπει την εφαρμογή του Χάρτη, αλλά και στη σαφή βούληση του νομοθέτη της Ένωσης, όπως αυτή εκφράστηκε στην αιτιολογική σκέψη 29 του κώδικα θεωρήσεων σε μια εποχή που ο Χάρτης δεν είχε ακόμη δεσμευτική ισχύ.

94. Για τους ίδιους λόγους, η εφαρμογή του Χάρτη στην περίπτωση των προσφευγόντων της κύριας δίκης δεν εξαρτάται ούτε από την άσκηση οποιασδήποτε μορφής εξουσίας και/ή ελέγχου επ' αυτών εκ μέρους του Βελγικού Δημοσίου, σε αντίθεση προς τα όσα προβλέπονται, όσον αφορά την ΕΣΔΑ, στο άρθρο της 1, κατά το οποίο τα συμβαλλόμενα στη σύμβαση αυτή κράτη αναγνωρίζουν τα καθοριζόμενα στο πρώτον μέρος της συμβάσεως αυτής δικαιώματα και ελευθερίες «εις όλα τα εξαρτώμενα εκ της δικαιοδοσίας των πρόσωπα»²⁹.

95. Κατά την επιχειρηματολογία της Βελγικής Κυβερνήσεως –με την οποία συντάχθηκαν ορισμένα κράτη μέλη κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση–, διάταξη αντίστοιχη με αυτήν του άρθρου 1 της ΕΣΔΑ έχει εφαρμογή και στο σύστημα του Χάρτη, τουλάχιστον όσον αφορά τα δικαιώματα του τελευταίου τα οποία αντιστοιχούν σε εκείνα που κατοχυρώνει η ΕΣΔΑ. Η Βελγική Κυβέρνηση υπενθυμίζει ότι, κατά το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των επεξηγήσεων σχετικά με το άρθρο αυτό³⁰, όταν τα δικαιώματα του Χάρτη αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην ΕΣΔΑ, η έννοια και η εμβέλεια τους είναι ίδιες με αυτές που προβλέπει η εν λόγω Σύμβαση, συμπεριλαμβανομένων των αποδεκτών περιορισμών. Κατά την ίδια κυβέρνηση, η αρχή που καθιερώνεται στο άρθρο 1 της ΕΣΔΑ συγκαταλέγεται μεταξύ των περιορισμών αυτών και οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής, μεταξύ άλλων, του άρθρου 4 του Χάρτη, το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Ως εκ τούτου, εφόσον οι προσφεύγοντες δεν τελούν υπό τη δικαιοδοσία του Βελγικού Δημοσίου, η περίπτωση τους δεν καλύπτεται από την εν λόγω διάταξη.

96. Πλείονες λόγοι επιβάλλουν την απόρριψη της ερμηνείας την οποία προτείνει η Βελγική Κυβέρνηση.

97. Πρώτον, το άρθρο 1 της ΕΣΔΑ περιέχει «ρήτρα δικαιοδοσίας» η οποία λειτουργεί ως κριτήριο για τη στοιχειοθέτηση της ευθύνης των κρατών μερών της ΕΣΔΑ για ενδεχόμενες παραβάσεις των διατάξεων της εν λόγω Συμβάσεως. Εντούτοις, ο Χάρτης δεν περιλαμβάνει τέτοια ρήτρα. Όπως τόνισα νωρίτερα, το μοναδικό κριτήριο από το οποίο εξαρτάται η εφαρμογή του Χάρτη, όσον αφορά τη δράση των κρατών μελών, περιλαμβάνεται στο άρθρο 51, παράγραφος 1, αυτού. Επιπλέον, η ανωτέρω ρήτρα αποτελεί μεν προϋπόθεση για την εφαρμογή της ΕΣΔΑ, δεν αφορά όμως την «έννοια» και την «εμβέλεια» οι οποίες πρέπει να αποδίδονται στις διατάξεις της εν λόγω Συμβάσεως, και στις οποίες γίνεται μνεία στο άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη.

29 — Σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 1 της ΕΣΔΑ, βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις του ΕΔΔΑ, 12 Δεκεμβρίου 2001, *Banković* κ.λπ. κατά Βελγίου κ.λπ. (CE:ECHR:2001:1212DEC005220799, σκέψεις 61 και 67), 29 Μαρτίου 2010, *Medvedyev* κ.λπ. κατά Γαλλίας και Ισπανίας (CE:ECHR:2010:00329JUD000339403, σκέψεις 63 και 64), 7 Ιουλίου 2011, *Al-Skeini* κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου (CE:ECHR:2011:0707JUD005572107), και 23 Φεβρουαρίου 2012 (διορθωμένη έκδοση της 16ης Νοεμβρίου 2016), *Hirsi Jamaa* κ.λπ. κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, σκέψη 72).

30 — Επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΕΕ 2007, C 303, σ. 17). Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ, και το άρθρο 52, παράγραφος 7, του Χάρτη, οι επεξηγήσεις αυτές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την ερμηνεία του Χάρτη. Βλ., επίσης, απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2016, N. (C-601/15 PPU, ΕΥ:C:2016:84, σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

98. Δεύτερον, η αναφορά των επεξηγήσεων σχετικά με το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη στους «περιορισμούς» των προβλεπόμενων από αυτόν δικαιωμάτων έχει την έννοια ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν δύναται να εφαρμόζει επί των δικαιωμάτων του Χάρτη τα οποία αντιστοιχούν σε αυτά της ΕΣΔΑ περιορισμούς που δεν θα γίνονταν αποδεκτοί στο σύστημα της τελευταίας³¹. Με άλλα λόγια, η εν λόγω διάταξη καθιερώνει τον κανόνα ότι το δίκαιο της ΕΣΔΑ υπερισχύει εφόσον εγγυάται υψηλότερο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

99. Τρίτον, στο άρθρο 52, παράγραφος 3, *in fine*, του Χάρτη διευκρινίζεται ότι η ισοδυναμία της έννοιας και της εμβέλειας των δικαιωμάτων του Χάρτη και των αντιστοιχών δικαιωμάτων της ΕΣΔΑ «δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία». Επομένως, το επίπεδο προστασίας που διασφαλίζει η ΕΣΔΑ συνιστά ένα ελάχιστο όριο από το οποίο η Ένωση δεν επιτρέπεται να υπολείπεται, ενώ, αντίθετα, η Ένωση δύναται να αποδίδει ευρύτερη εμβέλεια στα κατοχυρούμενα από τον Χάρτη δικαιώματα τα οποία αντιστοιχούν στα δικαιώματα που διασφαλίζει η ΕΣΔΑ³². Η επιχειρηματολογία της Βελγικής Κυβέρνησεως οδηγεί, κατ' ουσίαν, στο να γίνει δεκτό ότι η Ένωση *είναι υποχρεωμένη* να εφαρμόζει επί των δικαιωμάτων αυτών τους ίδιους περιορισμούς με εκείνους που γίνονται αποδεκτοί στο σύστημα της ΕΣΔΑ για τα διασφαλιζόμενα από την εν λόγω Σύμβαση δικαιώματα. Προφανώς, η άποψη αυτή στερεί από την τελευταία φράση του άρθρου 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα.

100. Τέταρτον, ουδείς περιορισμός όσον αφορά την εδαφική ή τη νομική κατάσταση των προσώπων στα οποία αναφέρεται το άρθρο 4 του Χάρτη μπορεί να συναχθεί από το γράμμα του άρθρου αυτού, η διατύπωση του οποίου είναι γενική.

101. Τέλος, η ερμηνεία την οποία προτείνει η Βελγική Κυβέρνηση στηρίζεται σε μια σύγκυση μεταξύ του ζητήματος της *δυνατότητας εφαρμογής* του Χάρτη ως παραμέτρου της νομιμότητας των πράξεων που εκδίδονται από κράτος μέλος βάσει του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κώδικα θεωρήσεων και του ζητήματος του *περιεχομένου* και της *εκτάσεως των υποχρεώσεων* που υπέχει το ίδιο κράτος μέλος δυνάμει των διατάξεων του Χάρτη κατά την εξέταση αιτήσεως θεωρήσεως υπό το πρίσμα της εν λόγω διατάξεως³³.

102. Στο σημείο αυτό, θα εξετάσω το δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, με το οποίο το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν ο όρος «διεθνείς υποχρεώσεις» του άρθρου 25, παράγραφος 1 στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων αφορά τις υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη μέλη βάσει της ΕΣΔΑ και του άρθρου 33 της Συμβάσεως της Γενεύης.

103. Φρονώ ότι δεν είναι χρήσιμο για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης να λάβει το Δικαστήριο θέση επί του ζητήματος αυτού. Συγκεκριμένα, ανεξάρτητα από την έννοια και το περιεχόμενο που πρέπει να αποδοθούν στον εν λόγω όρο, είναι αδιαμφισβήτητο ότι η ΕΣΔΑ και η Σύμβαση της Γενεύης αποτελούν παραμέτρους τόσο της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης σε θέματα εισόδου, παραμονής και ασύλου όσο και της νομιμότητας της δραστηριότητας των κρατών μελών κατά την εφαρμογή του δικαίου αυτού.

31 — Στις επεξηγήσεις σχετικά με το άρθρο 52, παράγραφος 3 του Χάρτη, διευκρινίζεται ότι «ο νομοθέτης, θέτοντας περιορισμούς στα δικαιώματα αυτά πρέπει να τηρεί τα ίδια πρότυπα με αυτά που ορίζονται από το λεπτομερές καθεστώς των περιορισμών που προβλέπεται στην [ΕΣΔΑ]».

32 — Στις επεξηγήσεις σχετικά με το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη διευκρινίζεται, συναφώς, ότι οι προβλεπόμενοι από την ΕΣΔΑ αποδεκτοί περιορισμοί στα δικαιώματα «καθίστανται [...] εφαρμοστέ[οι] επί των δικαιωμάτων που καλύπτονται από την παρούσα παράγραφο, χωρίς αυτό να θίγει την αυτονομία του δικαίου της Ένωσης και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

33 — Το ζήτημα αυτό θα εξεταστεί στο πλαίσιο της αναλύσεως του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος.

104. Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο αμφιβάλλει για τη δυνατότητα εφαρμογής τόσο της ΕΣΔΑ όσο και της Συμβάσεως της Γενεύης στην περίπτωση των προσφευγόντων της κύριας δίκης, δεδομένου ότι αυτοί δεν πληρούν το κριτήριο εδαφικότητας από το οποίο εξαρτάται η εφαρμογή των εν λόγω δύο συμβάσεων³⁴. Τόσο η Βελγική Κυβέρνηση όσο και η Επιτροπή υποστηρίζουν, στις γραπτές παρατηρήσεις τους, ότι οι εν λόγω συμβάσεις δεν μπορούν να εφαρμοστούν.

105. Οι σκέψεις που εκτέθηκαν κατά την εξέταση του πρώτου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, με οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το Δικαστήριο δεν χρειάζεται να αποφανθεί ούτε και επ' αυτού του ζητήματος.

106. Συγκεκριμένα, από τις σκέψεις αυτές συνάγεται ότι οι βελγικές αρχές, όταν εξέδωσαν τις επίδικες αποφάσεις, ήταν υποχρεωμένες να σεβαστούν τις διατάξεις του Χάρτη, και συγκεκριμένα τα άρθρα 4 και 18 αυτού, τα οποία μνημονεύονται από το αιτούν δικαστήριο.

107. Δεδομένου ότι τα άρθρα 4 και 18 του Χάρτη εγγυώνται προστασία τουλάχιστον ισοδύναμη με εκείνη την οποία παρέχει το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ και το άρθρο 33 της Συμβάσεως της Γενεύης, δεν χρειάζεται να εξεταστεί αν οι συμβάσεις αυτές τυγχάνουν εφαρμογής στην περίπτωση των προσφευγόντων της κύριας δίκης.

108. Βάσει όλων των προεκτεθέντων, προτείνω να δοθεί στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε από το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών) η απάντηση ότι το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων έχει την έννοια ότι ο αναφερόμενος στη διάταξη αυτή όρος «διεθνείς υποχρεώσεις» δεν αφορά τον Χάρτη, αλλά ότι η τήρηση του τελευταίου είναι υποχρεωτική για τα κράτη μέλη όταν αυτά εξετάζουν, βάσει της εν λόγω διατάξεως, αίτηση θεωρήσεως προς στήριξη της οποίας προβάλλονται ανθρωπιστικοί λόγοι, καθώς και όταν εκδίδουν απόφαση επί τέτοιας αιτήσεως.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

109. Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο, μολοντί δέχεται ότι το κράτος μέλος από το οποίο ζητείται η χορήγηση θεωρήσεως για ανθρωπιστικούς λόγους κατ' εφαρμογήν του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων διαθέτει περιθώριο εκτιμήσεως των περιστάσεων της κάθε υποθέσεως, διερωτάται μήπως, σε περίπτωση που υφίσταται αποδεδειγμένος κίνδυνος παραβάσεως του άρθρου 4 και/ή του άρθρου 18 του Χάρτη, το κράτος μέλος αυτό υποχρεούται να χορηγήσει την εν λόγω θεωρήση. Διερωτάται επίσης αν η ύπαρξη δεσμών μεταξύ του προσώπου που ζητεί την εφαρμογή του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων και του κράτους μέλους προς το οποίο υποβάλλεται η αίτηση (για παράδειγμα, οικογενειακοί δεσμοί, οικογένειες υποδοχής, εγγυητές και χορηγοί, κ.λπ.) ασκεί επιρροή επί της απαντήσεως στο ερώτημα αυτό.

110. Για τους λόγους που θα εκθέσω στη συνέχεια, φρονώ ότι πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση στο ερώτημα αυτό, ανεξαρτήτως της υπάρξεως ή μη δεσμών μεταξύ του προσώπου και του κράτους μέλους προς το οποίο υποβάλλεται η αίτηση.

34 — Το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών) αναφέρει ότι, κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η κατά το άρθρο 1 της ΕΣΔΑ έννοια της «δικαιοδοσίας» είναι κυρίως εδαφική, δεδομένου ότι το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω Συμβάσεως περιορίζεται *ratione loci*, πλην εξαιρετικών περιστάσεων, στα εδάφη των συμβαλλομένων κρατών [βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις του ΕΔΔΑ, 12 Δεκεμβρίου 2001, Bankovic κ.λπ. κατά Βελγίου κ.λπ. (CE:ECHR:2001:1212DEC005220799, σκέψεις 61 και 67), 29 Μαρτίου 2010, Medvedyev κ.λπ. κατά Γαλλίας και Ισπανίας (CE:ECHR:2010:00329JUD000339403, σκέψεις 63 και 64), 7 Ιουλίου 2011, AlSkeini κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου (CE:ECHR:2011:0707JUD005572107), και 23 Φεβρουαρίου 2012 (διορθωμένη έκδοση της 16ης Νοεμβρίου 2016), Hirsi Jamaa κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, σκέψη 72)]. Κατά το αιτούν δικαστήριο, προϋπόθεση εδαφικότητας ισχύει και στο πλαίσιο του άρθρου 33 της Συμβάσεως της Γενεύης.

111. Κατά το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων, θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος χορηγείται κατ' εξαίρεση όταν το κράτος μέλος θεωρεί ότι επιβάλλεται για ανθρωπιστικούς λόγους να παρεκκλίνει από την αρχή ότι πρέπει να πληρούνται οι προϋποθέσεις εισόδου που θεσπίζονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία α', γ', δ' και ε', του κώδικα συνόρων Σένγκεν³⁵.

112. Όπως προαναφέρθηκε, η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η διάταξη αυτή επιτρέπει a priori, κατ' ουσίαν, μόνον την παρέκκλιση από τους λόγους απορρίψεως της θεωρήσεως που προβλέπονται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχεία i, ii, iii και vi, του κώδικα θεωρήσεων και όχι από τους λόγους που απαριθμούνται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κώδικα αυτού. Εξ αυτού συνάγει ότι το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων δεν είναι δυνατόν να επιτρέπει τη χορήγηση θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος σε υπηκόους που δεν προτίθενται να αναχωρήσουν από το βελγικό έδαφος πριν από τη λήξη ισχύος της ζητούμενης θεωρήσεως.

113. Κατά την άποψή μου, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

114. Όπως παραδέχεται η Βελγική Κυβέρνηση, από το γράμμα του άρθρου 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων προκύπτει ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται «[μ]ε την επιφύλαξη» του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κώδικα αυτού. Κατά συνέπεια, ο λόγος απορρίψεως θεωρήσεως του άρθρου 32, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κώδικα θεωρήσεων δεν εμποδίζει, αυτός καθεαυτός, ένα κράτος μέλος να εφαρμόσει το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων.

115. Αυτό είναι λογικό. Το άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κώδικα θεωρήσεων αφορά την περίπτωση αρνήσεως χορηγήσεως θεωρήσεως όταν υπάρχουν «εύλογες αμφιβολίες ως προς τη γνησιότητα των δικαιολογητικών εγγράφων που υποβλήθηκαν από τον αιτούντα ή την ακρίβεια του περιεχομένου τους, την αξιοπιστία των δηλώσεών του ή την πρόθεσή του να αναχωρήσει από το έδαφος των κρατών μελών πριν από τη λήξη ισχύος της ζητούμενης θεώρησης». Ωστόσο, είναι περιττό να επισημαίνεται ρητώς ότι το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων επιτρέπει παρέκκλιση από την περίπτωση αρνήσεως χορηγήσεως θεωρήσεως η οποία θεμελιώνεται σε «εύλογες αμφιβολίες ως προς τη γνησιότητα των δικαιολογητικών εγγράφων», τη στιγμή που το άρθρο αυτό επιτρέπει ήδη ρητώς σε κράτος μέλος να χορηγήσει θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος στην περίπτωση κατά την οποία ο αιτών δεν διαθέτει καν έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο που δίνει στον κάτοχό του το δικαίωμα για διέλευση των συνόρων (προϋπόθεση του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα συνόρων του Σένγκεν). Ομοίως, εφόσον κράτος μέλος δύναται να εφαρμόσει το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων ακόμα και αν ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας ουδόλως αιτιολογεί τον σκοπό και τις συνθήκες της προβλεπόμενης παραμονής (βλ. την προϋπόθεση του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κώδικα συνόρων του Σένγκεν και τον προβλεπόμενο στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο ii, λόγο απορρίψεως), ή ακόμα και αν ο υπήκοος αυτός θεωρείται, μεταξύ άλλων, απειλή για τη δημόσια τάξη ή τη δημόσια ασφάλεια (βλ. την προϋπόθεση του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο ε', του κώδικα συνόρων του Σένγκεν και τον προβλεπόμενο στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο vi, λόγο απορρίψεως), δεν αντιλαμβάνομαι γιατί θα ήταν απαραίτητο να οριστεί στο άρθρο αυτό ότι η εν λόγω παρέκκλιση καταλαμβάνει και τις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχουν «εύλογες αμφιβολίες» ως προς την αξιοπιστία των δηλώσεων του αιτούντος ή ως προς την πρόθεσή του να αναχωρήσει από το έδαφος των κρατών μελών πριν από τη λήξη ισχύος της ζητούμενης θεωρήσεως. Πρόκειται, εν τέλει, για εφαρμογή της αρχής «όταν επιτρέπεται το μείζον, επιτρέπεται επίσης και το έλασσον».

35 — Όπως είναι λογικό, το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο i, του κώδικα θεωρήσεων δεν αναφέρεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κώδικα συνόρων Σένγκεν, το οποίο απαιτεί από τον υπήκοο της τρίτης χώρας να διαθέτει έγκυρη θεώρηση.

116. Πάντα κατά την ίδια λογική, είναι επίσης σημαντικό να επισημανθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων, ένα κράτος μέλος μπορεί να εφαρμόσει το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κώδικα αυτού, παρά τη συνδρομή του λόγου απορρίψεως που προβλέπεται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο iv, του εν λόγω κώδικα, δηλαδή παρά το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος έχει διαμείνει ήδη για 90 ημέρες κατά τη διάρκεια περιόδου 180 ημερών στο έδαφος των κρατών μελών. Εφόσον τα κράτη μέλη επιτρέπεται να εφαρμόσουν το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων στην περίπτωση κατά την οποία η διαμονή του ενδιαφερομένου έχει ήδη υπερβεί τις 90 ημέρες κατά τη διάρκεια περιόδου 180 ημερών, πρέπει κατά μείζονα λόγο να μπορούν να χορηγήσουν θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος σε υπήκοο τρίτης χώρας για τον οποίο υπάρχουν εύλογες αμφιβολίες ως προς την πρόθεσή του να αναχωρήσει από το έδαφος πριν από τη λήξη ισχύος της θεώρησης.

117. Όπως τόνισα ήδη, αυτό δεν μεταβάλλει τη φύση της χορηγούμενης θεώρησης, η οποία εξακολουθεί να αποτελεί θεώρηση βραχείας διαμονής, σύμφωνα με τον κώδικα θεωρήσεων³⁶. Η θεώρηση αυτή, όπως ορίζει το άρθρο 30 του κώδικα θεωρήσεων, δεν παρέχει αυτόματο δικαίωμα εισόδου.

118. Επιπλέον, η ίδια η Επιτροπή, στο Εγχειρίδιό της για την εξέταση αιτήσεων θεώρησης και την τροποποίηση των χορηγηθεισών θεώρησης³⁷, παραδέχεται ότι το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων αποτελεί τη νομική βάση που επιτρέπει στα κράτη μέλη, κατά τη διάρκεια της αυτής περιόδου 180 ημερών, να χορηγήσουν θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος για 90 ημέρες μετά από τη χορήγηση ομοιόμορφης θεώρησης και να μετριάσουν, συνεπώς, την αυστηρή εφαρμογή των λόγων απορρίψεως που προβλέπονται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων.

119. Κατά συνέπεια, το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα, υπό τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις τις οποίες καθορίζει, ήτοι, μεταξύ άλλων, για ανθρωπιστικούς λόγους, να μη λάβουν υπόψη το σύνολο των λόγων απορρίψεως που απαριθμούνται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', του κώδικα αυτού. Η πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης, όπως αυτή αποτυπώνεται στις εν λόγω διατάξεις, είναι σαφής. Η περιεχόμενη στο άρθρο 32 του κώδικα θεωρήσεων έκφραση «[μ]ε την επιφύλαξη του άρθρου 25, παράγραφος 1» μπορεί να έχει μόνο μία έννοια, ήτοι, ακριβώς, την έννοια ότι επιτρέπει την εφαρμογή του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του εν λόγω κώδικα και άρα τη χορήγηση θεώρησης περιορισμένης εδαφικής ισχύος, παρά τους λόγους απορρίψεως που απαριθμούνται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', του εν λόγω κώδικα.

120. Στο σημείο αυτό, αφού διευκρινίστηκαν τα ανωτέρω, ανακύπτει το ερώτημα αν το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων έχει την έννοια ότι δεν προβλέπει για τα κράτη μέλη παρά μόνον απλή δυνατότητα να μη λάβουν υπόψη τους λόγους απορρίψεως που απαριθμούνται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', του κώδικα θεωρήσεων ή αν είναι δυνατόν, υπό ορισμένες περιστάσεις, ακόμα και να τους επιβάλει το μέτρο αυτό και, επομένως, να τα υποχρεώσει να χορηγήσουν θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος για ανθρωπιστικούς λόγους.

121. Για τους λόγους που θα εκθέσω στη συνέχεια, έχω τη γνώμη ότι το δίκαιο της Ένωσης αποκλείει ερμηνεία του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων υπό την έννοια ότι το άρθρο αυτό απλώς εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να χορηγούν τέτοιες θεωρήσεις. Η άποψή μου βασίζεται τόσο στο γράμμα και την οικονομία των διατάξεων του κώδικα θεωρήσεων όσο και στην ανάγκη τα κράτη μέλη, κατά την άσκηση του περιθωρίου εκτιμήσεως που διαθέτουν, να σέβονται τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη όταν εφαρμόζουν τις εν λόγω διατάξεις.

36 — Βλ. σημεία 49 έως 51 των παρουσών προτάσεων.

37 — Το οποίο μνημονεύεται στην υποσημείωση 26, σημείο 9.1.2, σ. 80.

122. Από το άρθρο 23, παράγραφος 4, του κώδικα θεωρήσεων προκύπτει ότι ο κώδικας αυτός ρυθμίζει εξαντλητικώς τα είδη των πράξεων που πρέπει να εκδίδονται όταν υποβάλλεται αίτηση θεωρήσεως προς τα κράτη μέλη. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρόκειται είτε για απόφαση περί χορηγήσεως θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος, σύμφωνα με το άρθρο 25 του εν λόγω κώδικα, είτε για άρνηση χορηγήσεως της θεωρήσεως αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 32 του ίδιου κώδικα.

123. Ωστόσο, όπως ακριβώς οι αποφάσεις για την μη χορήγηση θεωρήσεως πρέπει να λαμβάνονται εντός του πλαισίου που καθιερώνει το άρθρο 32 του κώδικα θεωρήσεων³⁸, έτσι και οι αποφάσεις χορηγήσεως θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος πρέπει να λαμβάνονται εντός του πλαισίου που καθιερώνει το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κώδικα αυτού.

124. Από τα προαναφερθέντα, λαμβανομένης υπόψη και της σχέσεως μεταξύ του άρθρου 25, παράγραφος 1, και του άρθρου 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων, την οποία εξέθεσα ανωτέρω, προκύπτει ότι κράτος μέλος από το οποίο υπήκοος τρίτης χώρας ζητεί τη χορήγηση θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος για ανθρωπιστικούς λόγους δεν μπορεί να απαλλαγεί από την υποχρέωση να εξετάσει τους προβαλλόμενους λόγους που είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε μη εφαρμογή των λόγων απορρίψεως που απαριθμούνται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων.

125. Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από το γράμμα του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων, το οποίο διευκρινίζει ότι η θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος «χορηγείται» όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις της διατάξεως αυτής. Στην περίπτωση αυτή, η χρήση του ρήματος «χορηγούμαι» στην οριστική ενεστώτα, η οποία απαντά και στις άλλες γλωσσικές αποδόσεις του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων³⁹, επιβάλλει στο κράτος μέλος να χορηγήσει τη ζητούμενη θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος.

126. Συνεπώς, σε αυτό το στάδιο του συλλογισμού, είναι κατ' εμέ προφανές ότι ο κώδικας θεωρήσεων επιβάλλει στο κράτος μέλος, κατ' ελάχιστον, να εξετάσει τους ανθρωπιστικούς λόγους τους οποίους επικαλείται υπήκοος τρίτης χώρας για την μη εφαρμογή των λόγων απορρίψεως του άρθρου 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων και με τους οποίους επιδιώκει την υπέρ αυτού εφαρμογή του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του εν λόγω κώδικα.

127. Αν, κατά το πέρας της εξετάσεως αυτής, το κράτος μέλος εκτιμά ότι οι ανωτέρω λόγοι είναι βάσιμοι, ο κώδικας θεωρήσεων απαιτεί τη χορήγηση θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος στον εν λόγω υπήκοο.

128. Βεβαίως, δεν μπορεί να αρνηθεί κανείς ότι, με βάση το γράμμα του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων, το κράτος μέλος προς το οποίο υποβάλλεται η αίτηση διατηρεί περιθώριο εκτιμήσεως των ανθρωπιστικών λόγων που καθιστούν αναγκαία την μη εφαρμογή των λόγων απορρίψεως που απαριθμούνται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων και, συνεπώς, τη χορήγηση της θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος.

129. Ωστόσο, όπως επισήμανα ήδη⁴⁰, το εν λόγω περιθώριο εκτιμήσεως, δεδομένου ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του κώδικα θεωρήσεων, οριοθετείται κατ' ανάγκην από το δίκαιο της Ένωσης.

38 — Βλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Koushkaki (C-84/12, EU:C:2013:862, σκέψη 37).

39 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόδοση του άρθρου αυτού στη γερμανική («wird [...] erteilt»), την ισπανική («[s]e expedirá»), την ιταλική («sono rilasciati»), την πορτογαλική («é emitido»), τη φινλανδική («myönnetään»), τη σουηδική («ska [...] utfärdas») και την αγγλική γλώσσα («shall be issued»).

40 — Βλ. σημεία 82 και 83 των παρουσών προτάσεων.

130. Αφενός, φρονώ ότι ο ορισμός και η έννοια του ίδιου του όρου «ανθρωπιστικοί λόγοι» δεν μπορούν να επαφεθούν πλήρως στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών. Μολονότι ο κώδικας θεωρήσεων δεν περιέχει σχετικό ορισμό, ο εν λόγω όρος αποτελεί έννοια του δικαίου της Ένωσης, δεδομένου ότι το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κώδικα αυτού δεν παραπέμπει στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Εξάλλου, το γεγονός ότι η θεώρηση που χορηγείται βάσει του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων ισχύει, καταρχήν, μόνο στο έδαφος του κράτους μέλους που την χορηγεί⁴¹ δεν σημαίνει ότι οι ανθρωπιστικοί λόγοι πρέπει να αφορούν αποκλειστικά το συγκεκριμένο κράτος μέλος. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο όρος «ανθρωπιστικοί λόγοι» είναι πολύ ευρύς και, ιδίως, δεν δύναται, κατά τη γνώμη μου, να περιοριστεί σε περιπτώσεις παροχής ιατρικής ή υγειονομικής φροντίδας προς τον ενδιαφερόμενο υπήκοο της τρίτης χώρας ή προς κάποιον οικείο του, όπως αυτές που εκτίθενται στις επίδικες στην υπόθεση της κύριας δίκης αποφάσεις και μνημονεύθηκαν από τη Βελγική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου. Το γράμμα του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων δεν επιδέχεται τέτοια ερμηνεία, ενώ ο περιορισμός των ανθρωπιστικών λόγων μόνο σε καταστάσεις κινδύνου για την υγεία ή σε ασθένεια θα εξέφραζε υπέρμετρη στενότητα πνεύματος. Χωρίς να επιδιώκω να ορίσω τους λόγους αυτούς στο πλαίσιο των παρουσών προτάσεων, φρονώ, στο σημείο αυτό, ότι, εν πάση περιπτώσει, ουδεμία αμφιβολία χωρεί ότι οι λόγοι τους οποίους επικαλέστηκαν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης ενώπιον των βελγικών αρχών, σχετικά με την ανάγκη τους να ξεφύγουν από την ένοπλη σύρραξη και την τυφλή βία που επικρατούν στη Συρία, και ειδικότερα στην πόλη του Χαλεπίου, καθώς και από τις προβαλλόμενες πράξεις βασανιστηρίων και διώξεων, τις οποίες υφίστανται, μεταξύ άλλων, λόγω του ότι ανήκουν σε θρησκευτική μειονότητα, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των ανθρωπιστικών λόγων, και κατά την έννοια του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων. Ειδάλλως, ο όρος αυτός θα στερούνταν παντελώς νοήματος. Εξάλλου, η τυχόν αποδοχή της «μινιμαλιστικής» απόψεως της Βελγικής Κυβερνήσεως θα οδηγούσε στην παράδοξη συνέπεια ότι όσο πιο κραυγαλέοι είναι οι ανθρωπιστικοί λόγοι, τόσο λιγότερο εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων.

131. Αφετέρου, όπως διευκρίνισα ανωτέρω, όταν κράτος μέλος εκδίδει απόφαση προκειμένου να αρνηθεί τη χορήγηση θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος με την αιτιολογία ότι οι ανθρωπιστικοί λόγοι τους οποίους επικαλείται ο ενδιαφερόμενος δεν καθιστούν αναγκαία την μη εφαρμογή των λόγων απορρίψεως που απαριθμούνται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων, είναι αναμφίβολο ότι αυτό το κράτος μέλος εφαρμόζει το δίκαιο της Ένωσης. Συνεπώς, κάνοντας χρήση του περιθωρίου εκτιμήσεως που διαθέτει, το κράτος μέλος προς το οποίο υποβάλλεται η αίτηση πρέπει να σέβεται τα δικαιώματα που κατοχυρώνει ο Χάρτης.

132. Με άλλα λόγια, για να μην υπερβεί τα όρια του περιθωρίου εκτιμήσεώς του, το κράτος μέλος προς το οποίο υποβάλλεται η αίτηση πρέπει να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι, αρνούμενο να δεχθεί την εφαρμογή του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων παρά τους ανθρωπιστικούς λόγους τους οποίους επικαλείται ο ενδιαφερόμενος υπήκοος της τρίτης χώρας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα που κατοχυρώνει ο Χάρτης. Αν το κράτος μέλος καταλήξει στο αντίθετο συμπέρασμα, οφείλει να μη λάβει υπόψη τους λόγους απορρίψεως που απαριθμούνται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων και να χορηγήσει τη θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος, σύμφωνα με το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα αυτού.

133. Η επιταγή σεβασμού των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει ο Χάρτης δεν δημιουργεί καταρχήν ιδιαίτερο πρόβλημα όταν το κράτος μέλος αποφασίζει να εφαρμόσει τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων, λαμβανομένων υπόψη των ανθρωπιστικών λόγων που συντρέχουν στην περίπτωση επί της οποίας καλείται να αποφανθεί.

41 — Υπενθυμίζω ότι, κατά το άρθρο 25, παράγραφος 2, του κώδικα θεωρήσεων, η θεώρηση αυτή μπορεί, κατ' εξαίρεση, να ισχύει για το έδαφος περισσότερων του ενός κρατών μελών.

134. Τα πράγματα ενδέχεται να είναι διαφορετικά στην περίπτωση της αρνήσεως χορηγήσεως της θεωρήσεως και, συνεπώς, της εφαρμογής ενός ή περισσότερων λόγων απορρίψεως εξ αυτών που απαριθμούνται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων.

135. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να προσδιορισθεί κατά πόσον η απουσία ή η άρνηση συνεκτιμήσεως των ανθρωπιστικών λόγων που συντρέχουν σε συγκεκριμένη περίπτωση ή η άρνηση χορηγήσεως θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος συνεπάγεται παράβαση εκ μέρους του κράτους μέλους των υποχρεώσεων που υπέχει από τον Χάρτη.

136. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ανωτέρω απαίτηση δεν στερεί το κράτος μέλος από κάθε περιθώριο εκτιμήσεως. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι αποκλείεται το ενδεχόμενο η απόρριψη του αιτήματος προσώπου να παραστεί στην κηδεία θανόντος οικείου του στο έδαφος κράτους μέλους, όσο επώδυνη κι αν είναι για τον ενδιαφερόμενο, να συνεπάγεται προσβολή δικαιώματος που κατοχυρώνεται στον Χάρτη.

137. Τα πράγματα είναι διαφορετικά, κατά την άποψή μου, αν, λαμβανομένων υπόψη των επίμαχων περιστάσεων και ανθρωπιστικών λόγων, η άρνηση χορηγήσεως της θεωρήσεως οδηγεί στην έκθεση του αιτούντος σε πραγματικό κίνδυνο προσβολής των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει ο Χάρτης, και ιδίως των δικαιωμάτων απόλυτου χαρακτήρα, όπως αυτών που αφορούν την ανθρωπινή αξιοπρέπεια (άρθρο 1 του Χάρτη), το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2 του Χάρτη), την ακεραιότητα του προσώπου (άρθρο 3 του Χάρτη) και την απαγόρευση των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως (άρθρο 4 του Χάρτη)⁴² και, έτι περισσότερο, όταν συντρέχει κίνδυνος προσβολής των δικαιωμάτων αυτών αναφορικά με πρόσωπα ιδιαιτέρως ευάλωτα, όπως ανήλικα παιδιά μικρής ηλικίας, στο υπέρτατο συμφέρον των οποίων πρέπει να δίνουν πρωταρχική σημασία όλες οι πράξεις που επιχειρούνται από δημόσιες αρχές, σύμφωνα με το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη. Εξάλλου, υπενθυμίζω συναφώς ότι, με την απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865, σκέψεις 94 έως 98), σχετικά με τον προσδιορισμό του υπεύθυνου για την εξέταση αιτήσεως ασύλου κράτους μέλους, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι απλή δυνατότητα που αναγνωρίζεται υπέρ κράτους μέλους βάσει πράξεως του παραγώγου δικαίου της Ένωσης μπορεί να μετατραπεί σε πραγματική υποχρέωση σε βάρος του ίδιου κράτους μέλους, προκειμένου να διασφαλιστεί ο σεβασμός του άρθρου 4 του Χάρτη.

138. Συνεπώς, αν η εξέταση περιοριστεί στο άρθρο 4 του Χάρτη, του οποίου γίνεται ειδική μνεία στο δεύτερο ερώτημα που υποβλήθηκε από το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να υπομνησθεί, όπως έγινε ήδη ανωτέρω, ότι το δικαίωμα που προβλέπει το άρθρο αυτό αντιστοιχεί στο δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, το οποίο έχει την ίδια ακριβώς διατύπωση⁴³. Οι δύο αυτές διατάξεις κατοχυρώνουν μία από τις θεμελιώδεις αξίες της Ένωσης και των κρατών μελών της και για τον λόγο αυτόν απαγορεύουν, υπό οποιοσδήποτε περιστάσεις, τα βασανιστήρια και την απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή ποινή⁴⁴. Ως εκ τούτου, η απαγόρευση που προβλέπεται στο άρθρο 4 του Χάρτη εφαρμόζεται ακόμα και υπό τις δυσχερέστερες περιστάσεις, όπως η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος⁴⁵, ή υπό την πίεση της αυξανόμενης ροής μεταναστών και προσώπων που αναζητούν διεθνή προστασία προς το έδαφος των κρατών μελών, σε γενικό πλαίσιο χαρακτηριζόμενο από το πρόσθετο βάρος της οικονομικής κρίσεως⁴⁶.

42 — Το Δικαστήριο υπενθύμισε τον απόλυτο χαρακτήρα του δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του Χάρτη, το οποίο συνδέεται στενά με το δικαίωμα στον σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 5ης Απριλίου 2016, Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, σκέψη 85), και της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψη 56).

43 — Βλ., συναφώς, επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΕΕ 2007, C 303, σ. 17) καθώς και απόφαση της 5ης Απριλίου 2016, Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, σκέψη 86).

44 — Απόφαση της 5ης Απριλίου 2016, Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, σκέψη 87).

45 — Βλ. απόφαση της 5ης Απριλίου 2016, Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, σκέψη 87), καθώς και, κατ' αναλογία, απόφαση του ΕΔΔΑ, 13 Δεκεμβρίου 2012, El-Masri κατά Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, σκέψη 195 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

46 — Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του ΕΔΔΑ, 23 Φεβρουαρίου 2012 (διορθωμένη έκδοση της 16ης Νοεμβρίου 2016), Hirsi Jamaa κ.λπ. κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, σκέψη 122).

139. Κατ' αναλογία προς τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, το άρθρο 4 του Χάρτη επιβάλλει στα κράτη μέλη, όταν αυτά εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, όχι μόνο μια αρνητική υποχρέωση έναντι των προσώπων, απαγορεύοντάς τους να προβαίνουν σε βασανιστήρια ή σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, αλλά και μια *θετική υποχρέωση*, επιτάσσοντάς τους να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αποτραπεί η υποβολή των εν λόγω προσώπων σε βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, ιδίως όταν πρόκειται για ευάλωτα πρόσωπα, ακόμη και στις περιπτώσεις που στην επιλήψιμη αυτή μεταχείριση προβαίνουν ιδιώτες⁴⁷. Κατά συνέπεια, είναι δυνατόν να στοιχειοθετηθεί η ευθύνη κράτους μέλους όταν, μεταξύ άλλων, οι αρχές αυτού δεν έλαβαν εύλογα μέτρα προκειμένου να εμποδίσουν την επέλευση κινδύνου βασανιστηρίων ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχειρίσεως, του οποίου είχαν ή όφειλαν να έχουν γνώση⁴⁸. Με τις αποφάσεις της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865, σκέψεις 94, 106 και 113), και της 5ης Απριλίου 2016, Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, σκέψεις 90 και 94), το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, όπως και το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, το άρθρο 4 του Χάρτη επιβάλλει, υπό ορισμένες περιστάσεις, θετική υποχρέωση σε βάρος των κρατών μελών.

140. Όταν εξετάζεται κατά πόσον ένα κράτος παρέβη τη θετική του υποχρέωση να λάβει εύλογα μέτρα προκειμένου ένα πρόσωπο να μην εκτεθεί σε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση που απαγορεύεται από το άρθρο 4 του Χάρτη, φρονώ ότι πρέπει να εξακριβώνεται, κατ' αναλογία προς τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, ποιες είναι οι προβλέψιμες συνέπειες της παραλείψεως ή της αρνήσεως του κράτους να δράσει όσον αφορά το ενδιαφερόμενο πρόσωπο⁴⁹. Στο πλαίσιο αυτό, και λαμβανομένων υπόψη των πράξεων που ζητείται να εκδοθούν στην υπόθεση της κύριας δίκης, πρέπει να ληφθούν υπόψη η γενική κατάσταση της χώρας προελεύσεως του ενδιαφερομένου προσώπου και/ή της χώρας στην οποία το πρόσωπο αυτό θα αναγκαζόταν να παραμείνει, καθώς και τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της περιπτώσεως του ενδιαφερομένου⁵⁰. Ενώ η εξέταση των εν λόγω καταστάσεων και περιστάσεων υπό το πρίσμα του άρθρου 4 του Χάρτη είναι απαραίτητη, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον, σε συγκεκριμένη περίπτωση, το κράτος μέλος αθέτησε τη θετική υποχρέωση που του επιβάλλει η προβλεπόμενη στο άρθρο αυτό απαγόρευση, δεν τίθεται, αντιθέτως, ζήτημα διαπιστώσεως ή αποδείξεως της ευθύνης των οικείων τρίτων χωρών ή των ομάδων ή των άλλων φορέων που δρουν στις χώρες αυτές με βάση το γενικό διεθνές δίκαιο ή οποιαδήποτε άλλη βάση⁵¹.

141. Κατά τον έλεγχο σχετικά με την ύπαρξη κινδύνου εκθέσεως προσώπου σε μεταχείριση που απαγορεύεται από το άρθρο 4 του Χάρτη, λόγω της παραλείψεως ή της αρνήσεως κράτους μέλους να λάβει εύλογα μέτρα σε πλαίσιο όπως αυτό της υποθέσεως της κύριας δίκης, φρονώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να στηρίζεται στα στοιχεία που παρέχει το αιτούν δικαστήριο και να αναφέρεται κατά προτεραιότητα στα πραγματικά περιστατικά των οποίων το κράτος μέλος είχε ή όφειλε να έχει γνώση

47 — Βλ. μεταξύ άλλων, κατ' αναλογία, αποφάσεις του ΕΔΔΑ, 28 Μαρτίου 2000, Mahmut Kaya κατά Τουρκίας (CE:ECHR:2000:0328JUD002253593, σκέψη 115), 13 Δεκεμβρίου 2012, El-Masri κατά Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, σκέψη 198), 25 Απριλίου 2013, Savridin Dzburayev κατά Ρωσίας (CE:ECHR:2013:0425JUD007138610, σκέψη 179), και 23 Φεβρουαρίου 2016, Nasr και Ghali κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2016:0223JUD004488309, σκέψη 283).

48 — Βλ. μεταξύ άλλων, κατ' αναλογία, αποφάσεις του ΕΔΔΑ, 28 Μαρτίου 2000, Mahmut Kaya κατά Τουρκίας (CE:ECHR:2000:0328JUD002253593, σκέψη 115), 13 Δεκεμβρίου 2012, El-Masri κατά Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, σκέψη 198), και 23 Φεβρουαρίου 2016, Nasr και Ghali κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2016:0223JUD004488309, σκέψη 283).

49 — Συναφώς, βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του ΕΔΔΑ, 13 Δεκεμβρίου 2012, El-Masri κατά Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, σκέψη 213). Βλ., επίσης, απόφαση του ΕΔΔΑ, 23 Φεβρουαρίου 2016, Nasr και Ghali κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2016:0223JUD004488309, σκέψη 289).

50 — Συναφώς, βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις του ΕΔΔΑ, 13 Δεκεμβρίου 2012, El-Masri κατά Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, σκέψη 213), και 23 Φεβρουαρίου 2016, Nasr και Ghali κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2016:0223JUD004488309, σκέψη 289).

51 — Συναφώς, βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του ΕΔΔΑ, 13 Δεκεμβρίου 2012, El-Masri κατά Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, σκέψη 212 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

όταν αποφάσισε να εφαρμόσει τους λόγους απορρίψεως του άρθρου 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων, ενώ μεταγενέστερες πληροφορίες είναι δυνατόν, ενδεχομένως, να επιβεβαιώσουν ή να θέσουν εν αμφιβόλω τον τρόπο με τον οποίο το κράτος μέλος έκρινε το βάσιμο των φόβων του ενδιαφερομένου⁵².

142. Δεδομένου ότι το άρθρο 267 ΣΛΕΕ στηρίζεται σε κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ του αιτούντος δικαστηρίου και του Δικαστηρίου, απόκειται στο πρώτο να εξακριβώσει και τα στοιχεία που διέθετε ή όφειλε να γνωρίζει το Βελγικό Δημόσιο κατά τον χρόνο εκδόσεως των επίδικων αποφάσεων. Προς τούτο, και προκειμένου να εξετάσει τη γενική κατάσταση της χώρας προελεύσεως του ενδιαφερομένου ή της χώρας στην οποία αυτός θα αναγκαζόταν να παραμείνει, καθώς και τον πραγματικό κίνδυνο που αυτός διατρέχει, φρονώ ότι το εν λόγω δικαστήριο πρέπει να βασιστεί στις πληροφορίες που προέρχονται από αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές, όπως είναι τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, τα όργανα και οι φορείς των Ηνωμένων Εθνών ή οι κυβερνητικές πηγές καθώς και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) που είναι γνωστές για τη σοβαρότητά τους, και ιδιαιτέρως στις πληροφορίες που περιέχονται στις πρόσφατες εκθέσεις ανεξάρτητων διεθνών ενώσεων για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η Amnesty International ή το Human Rights Watch⁵³. Αποφασιστικά κριτήρια για την εκτίμηση της αξιοπιστίας των εν λόγω εκθέσεων είναι η αυθεντία και η φήμη των συντακτών τους, η σοβαρότητα των ερευνών στις οποίες αυτές στηρίζονται, η συνέπεια των συμπερασμάτων τους και η επιβεβαίωσή τους από άλλες πηγές⁵⁴.

143. Ωστόσο, έχω τη γνώμη ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι πλείστες δυσκολίες τις οποίες αντιμετωπίζουν οι κυβερνήσεις και οι ΜΚΟ κατά τη συλλογή πληροφοριών στο πλαίσιο επικίνδυνων και ασταθών καταστάσεων. Δεν είναι πάντοτε εφικτή η διενέργεια ερευνών πλησίον μιας συρράξεως. Στην περίπτωση αυτή, το αιτούν δικαστήριο ενδέχεται να χρειαστεί να βασιστεί σε πληροφορίες που παρέχονται από πηγές οι οποίες έχουν άμεση γνώση της καταστάσεως⁵⁵, όπως οι απεσταλμένοι των μέσων του Τύπου.

144. Χωρίς να αφαιρείται από το αιτούν δικαστήριο το καθήκον του να εξετάσει διεξοδικότερα τις πληροφορίες αυτές με βάση τις προαναφερθείσες αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές, φρονώ ότι είναι σημαντικό –λαμβανομένου υπόψη ότι ορισμένα γεγονότα είναι γνωστά και ότι μεγάλος αριθμός πηγών σχετικά με την κατάσταση στη Συρία, την κατάσταση του πληθυσμού της καθώς και την κατάσταση των όμορων με το κράτος αυτό χωρών είναι ευχερώς προσβάσιμος, και προκειμένου να δοθεί χρήσιμη και ταχεία απάντηση στο αιτούν δικαστήριο και να διαφωτιστεί το Δικαστήριο ως προς την κατεύθυνση που θα ακολουθήσει με την εκδοθησόμενη απόφασή του– να εκτεθούν τα κύρια στοιχεία τα οποία γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει το Βελγικό Δημόσιο κατά τον χρόνο εκδόσεως των επίδικων αποφάσεων⁵⁶.

145. Καταρχάς, από την ίδια την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το Βελγικό Δημόσιο ουδόλως αμφισβήτησε τη διεξοδική περιγραφή, εκ μέρους των προσφευγόντων της κύριας δίκης, σχετικά με την εντονότατη τυφλή βία που επικρατεί στη Συρία, τις βαναυσότητες και τις σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονται στη χώρα αυτή, και ειδικότερα στο

52 — Συναφώς, βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του ΕΔΔΑ, 13 Δεκεμβρίου 2012, El-Masri κατά Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (CE:ECHR:2012:1213JUD003963009, σκέψη 214).

53 — Συναφώς, βλ. μεταξύ άλλων, κατ' αναλογία, αποφάσεις του ΕΔΔΑ, 28 Φεβρουαρίου 2008, Saadi κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2008:0228JUD003720106, σκέψεις 131 και 143), 17 Ιουλίου 2008, M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας, (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, σκέψεις 227 και 255), 23 Φεβρουαρίου 2012 (διορθωμένη έκδοση της 16ης Νοεμβρίου 2016), Hirsi Jamaa κ.λπ. κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, σκέψεις 116 και 118), και 23 Αυγούστου 2016, J.K. κ.λπ. κατά Σουηδίας (CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, σκέψη 90). Σε διαφορετικό πλαίσιο, βλ. επίσης, υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2016, Petruhhin (C-182/15, EU:C:2016:630, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

54 — Βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις του ΕΔΔΑ, 3 Ιουλίου 2014, Γεωργία κατά Ρωσίας (I), (CE:ECHR:2014:0703JUD001325507, σκέψη 138), και 23 Αυγούστου 2016, J.K κ.λπ. κατά Σουηδίας (CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, σκέψεις 88 και 90).

55 — Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του ΕΔΔΑ, 23 Αυγούστου 2016, J.K κ.λπ. κατά Σουηδίας (CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, σκέψη 89).

56 — Στην απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2011, M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας (CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, σκέψη 366), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ότι το Βασίλειο του Βελγίου είχε παραβεί τη θετική υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, κατόπιν της διαπιστώσεως ότι, κατά τον χρόνο λήψεως του επίμαχου στην υπόθεση αυτή μέτρου, τα «γεγονότα ήταν γνωστά και ευχερώς εξακριβώσιμα με βάση πολυάριθμες πηγές».

Χαλέπι, πόλη καταγωγής των προσφευγόντων. Οι αρμόδιες βελγικές αρχές δεν ήταν, βεβαίως, δυνατόν να αγνοούν τον χαρακτήρα πραγματικής Αποκαλύψεως ή –κατά την χρησιμοποιούμενη στις επίδικες αποφάσεις έκφραση– τον χαρακτήρα «καταστροφής» που παρουσιάζει η γενική κατάσταση στη Συρία, κατά μείζονα λόγο διότι, όπως επισήμαναν και οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, το δικαστήριο αυτό, ήδη πριν από την έκδοση των επίδικων αποφάσεων, είχε τονίσει ότι ήταν «παγκοίμως γνωστό» ότι η κατάσταση ασφαλείας στη Συρία ήταν δραματική, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανησυχητικών στοιχείων που είχαν εκτεθεί ενώπιόν του⁵⁷.

146. Το γεγονός ότι το ανθρωπιστικό δράμα και η κατάσταση πραγματικής Αποκαλύψεως που βιώνει ο άμαχος πληθυσμός στη Συρία είναι παγκοίμως γνωστά επιβεβαιώνεται, αν υποτεθεί ότι χρήζει περαιτέρω αποδείξεως, από πλήθος επίσημων πληροφοριών και εγγράφων. Ειδικότερα, σε έγγραφο που δημοσιοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2016⁵⁸, ήτοι περίπου έναν μήνα πριν από την έκδοση των επίδικων αποφάσεων, η ίδια η Επιτροπή ανέφερε ότι η συριακή σύρραξη είχε «προκαλέσει τη μεγαλύτερη ανθρωπιστική κρίση στον κόσμο από την εποχή του [δευτέρου] παγκοσμίου πολέμου» και σημείωνε ότι η ανθρωπιστική κατάσταση στη Συρία εξακολουθούσε να επιδεινώνεται, με την εντατικοποίηση των μαχών, την έξαρση των βιαιοτήτων, την γενικευμένη μη τήρηση των κανόνων του διεθνούς δικαίου και τις σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η Επιτροπή εξέφραζε επίσης τη λύπη της για την εξαιρετικά ευάλωτη κατάσταση του συριακού πληθυσμού, καθώς οι άμαχοι είναι τα πρώτα θύματα πρακτικών που έχουν καταστεί «συνήθεις», όπως «βιασμοί και άλλες πράξεις σεξουαλικής βίας, αναγκαστικές εξαφανίσεις, εκτοπίσεις, στρατολόγηση παιδιών, εκτελέσεις με συνοπτικές διαδικασίες και σκόπιμοι βομβαρδισμοί εναντίον τους». Επιπλέον, όσον αφορά το Χαλέπι, η Επιτροπή επισήμαινε ότι η ένταση των βομβαρδισμών και των συγκρούσεων είχε προκαλέσει αναρίθμητα θύματα άμαχου πληθυσμού και είχε αφήσει περισσότερα από δύο εκατομμύρια άτομα χωρίς νερό και ηλεκτρικό ρεύμα, υπό τον φόβο πολιορκίας και στο στόχαστρο συνεχών αεροπορικών επιθέσεων.

147. Μερικές εβδομάδες αργότερα, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών δήλωνε «ιδιαιτέρως ανήσυχο λόγω του γεγονότος ότι η καταστροφική από ανθρωπιστική άποψη κατάσταση στην πόλη του Χαλεπίου εξακολουθ[ούσε] να επιδεινώνεται»⁵⁹, αγανακτισμένο «μπροστά στην κλιμάκωση της βίας, η οποία έχει φτάσει σε απαράδεκτο επίπεδο, και μπροστά στον θάνατο [...] δεκάδων χιλιάδων παιδιών» και «βαθιά λυπημένο εξαιτίας της συνεχούς επιδεινώσεως της τρομακτικής ανθρωπιστικής καταστάσεως την οποία αντιμετωπίζει η Συρία και εξαιτίας του αριθμού των ατόμων που έχουν ανάγκη από επείγουσα ανθρωπιστική βοήθεια, και ιδίως από ιατρική αρωγή»⁶⁰. Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών τόνιζε επίσης την ανάγκη να «τερματιστούν οι επιθέσεις εναντίον αμάχων και μη στρατιωτικών εγκαταστάσεων, και ειδικότερα οι επιθέσεις κατά των σχολείων και των ιατρικών εγκαταστάσεων, [...] οι τυφλοί βομβαρδισμοί με όλμους, οι επιθέσεις με παγιδευμένα αυτοκίνητα, οι επιθέσεις αυτοκτονίας [...], η πρόκληση λιμού αμάχων ως μέθοδος αγώνα, συμπεριλαμβανομένης της πολιορκίας κατοικημένων ζωνών, και η γενικευμένη προσφυγή σε βασανιστήρια, κακή μεταχείριση, αυθαίρετες εκτελέσεις, [...] αναγκαστικές εξαφανίσεις, σεξουαλική βία [...] καθώς και σε σοβαρές βιαιότητες και βαναυσότητες που διαπράττονται σε βάρος παιδιών»⁶¹.

57 — Βλ. Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών), απόφαση αριθ. 175973, της 7ης Οκτωβρίου 2016, X/III κατά Βελγικού Δημοσίου, σ. 8. Βλ., επίσης, Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών), απόφαση αριθ. 176363, της 14ης Οκτωβρίου 2016, X/I κατά Βελγικού Δημοσίου, σ. 8.

58 — Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Aide humanitaire et protection civile [Ανθρωπιστική βοήθεια και πολιτική προστασία], Fiche-info ECHO [πληροφοριακό δελτίο ECHO], crise syrienne [συριακή κρίση], Σεπτέμβριος 2016, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_fr.pdf#view=fit.

59 — Ψήφισμα 2328 (2016) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, της 19ης Δεκεμβρίου 2016.

60 — Ψήφισμα 2332 (2016) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, της 21ης Δεκεμβρίου 2016.

61 — Ψήφισμα 2332 (2016) του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, της 21ης Δεκεμβρίου 2016.

148. Ακολούθως, κατά τον χρόνο κατά τον οποίο το Βελγικό Δημόσιο καλούνταν να εκδώσει τις επίδικες αποφάσεις, οι βελγικές αρχές όχι μόνον ήταν ενήμερες για την ανωτέρω περιγραφείσα γενική κατάσταση των Συρίων αμάχων που είναι ιδιαίτερος εύλωτος, αλλά και δεν ήταν ευλόγως δυνατόν να αγνοούσαν, όπως προκύπτει από τη δικογραφία της κύριας δίκης, τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της περιπτώσεως των προσφευγόντων της κύριας δίκης. Συγκεκριμένα, δεν αμφισβητείται ότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης α) κατοικούσαν και οι πέντε στην πολιορκημένη πόλη του Χαλεπίου⁶², και τρεις εξ αυτών είναι παιδιά μικρής ηλικίας, ενώ το μεγαλύτερο παιδί της οικογένειας είναι μόλις δέκα ετών, β) είναι χριστιανικού θρησκευματος, τα δε παιδιά έχουν βαπτιστεί σύμφωνα με το ορθόδοξο χριστιανικό τυπικό και, επομένως, ανήκουν σε ομάδα προσώπων για την οποία υφίστανται σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να πιστεύεται ότι αποτελεί και αποτέλεσε στόχο, ή και αντικείμενο διώξεων, διαφόρων ενόπλων ομάδων στη Συρία⁶³ και γ) προσκόμισαν, προς στήριξη της αιτήσεως θεωρήσεως που υπέβαλαν, έγγραφα τα οποία δεν αμφισβητήθηκαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, με τα οποία τεκμηριωνόταν συγκεκριμένα το γεγονός ότι η οικογένεια υπήρξε θύμα διαφόρων πράξεων βίας οι οποίες διαπράχθηκαν από ένοπλες ομάδες που δρουν στο Χαλέπι και, μεταξύ άλλων, ότι ο πατέρας της οικογένειας απήχθη από μία εκ των εν λόγω ενόπλων ομάδων, ξυλοκοπήθηκε και βασανίστηκε κατά τη διάρκεια της απαγωγής και εν τέλει απελευθερώθηκε έναντι λύτρων.

149. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, είναι αδιαμφισβήτητο ότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης ήταν εκτεθειμένοι στη Συρία, τουλάχιστον, σε πραγματικό κίνδυνο απάνθρωπης μεταχειρίσεως ιδιαίτερης βαρύτητας, η οποία εμπίπτει σαφώς στο πεδίο εφαρμογής της απαγορεύσεως του άρθρου 4 του Χάρτη.

150. Επιπλέον, κατά την έκδοση των επίδικων αποφάσεων, το Βελγικό Δημόσιο γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι οι προβλέψιμες συνέπειες των αποφάσεων αυτών δεν κατέλειπαν στους προσφεύγοντες της κύριας δίκης παρά μόνον την επιλογή είτε να εκτεθούν στους κινδύνους, τις δοκιμασίες και την απάνθρωπη μεταχείριση που μνημονεύθηκαν ανωτέρω, και που ήταν δυνατόν να οδηγήσουν ακόμα και στον θάνατό τους, είτε να υποστούν άλλες μορφές αντίστοιχης μεταχειρίσεως, επιχειρώντας να μεταβούν παράνομα στο έδαφος κράτους μέλους προκειμένου να υποβάλουν εκεί την αίτησή τους για διεθνή προστασία. Πράγματι, είναι απολύτως τεκμηριωμένο ότι οι Σύριοι υπήκοοι, και μεταξύ αυτών εκείνοι που ζητούν διεθνή προστασία, οι οποίοι καταφέρνουν, απελπισμένοι, να καταβάλουν το τίμημα⁶⁴ για το διά θαλάσσης πέρασμα στην Ένωση με τη συνδρομή αδίστακτων διακινητών και με

62 — Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δημοσιεύθηκαν στις 20 Οκτωβρίου 2016 από το γαλλικό τμήμα της Amnesty International, μεταξύ της 19ης Σεπτεμβρίου και της 16ης Οκτωβρίου 2016, το Χαλέπι δέχτηκε τουλάχιστον 600 αεροπορικές επιθέσεις, κατά τις οποίες σκοτώθηκαν εκατοντάδες και τραυματίστηκαν χιλιάδες άμαχοι, ενώ καταστράφηκαν ή υπέστησαν ζημιές δεκάδες σημαντικές υποδομές. Βλ., συναφώς, Amnesty International: <https://www.amnesty.fr/conflits-armes-et-populations/actualites/alep--de-nouvelles-preuves-de-crimes-de-guerre>

63 — Βλ., μεταξύ των διαφόρων πηγών, Rand, S., «Syria: Church on Its Knees», Open Doors Advocacy Report, Μάιος 2012, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.opendoorsuk.org/pray/documents/Syria_Advocacy_Report.pdf, Eghdamian K., «Religious Plurality and the Politics of Representation in Refugee Camps: Accounting for the Lived Experiences of Syrian Refugees Living in Zaatari», Oxford Monitor of Forced Migration, αριθ. 1, 2014, σ. 38, καθώς και τις δηλώσεις του εκπροσώπου της Υπατης Αρμοστείας (HCR) των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες τον Απρίλιο του 2016: <http://www.thewhig.com/2016/04/03/syrian-christian-refugees-persecuted>. Στο σχετικό με τη Συρία κεφάλαιο της ετήσιας εκθέσεώς της για το έτος 2016, η United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF) υπενθυμίζει ότι, τον Δεκέμβριο του 2015, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ένοπλη ομάδα Daesch/Ισλαμικό Κράτος διέπραττε γενοκτονία σε βάρος πλειόνων θρησκευτικών μειονοτήτων, στις οποίες περιλαμβάνονται οι Σύριοι χριστιανοί: βλ. http://www.uscirf.gov/sites/default/files/USCIRF_AR_2016_Tier1_2_Syria.pdf.

64 — Σύμφωνα με μελέτη του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ), η οποία πραγματοποιήθηκε το 2016 μεταξύ 6000 και πλέον Συρίων και Ιρακινών υπηκόων αφιχθέντων στην Ευρώπη, το καταβαλλόμενο αντίτιμο για το πέρασμα στην Ευρώπη κυμαινόταν κατά προσέγγιση μεταξύ 1000 και 5000 δολαρίων ΗΠΑ ανά άτομο: βλ. http://migration.iom.int/docs/Analysis_Flow_Monitoring_Surveys_in_the_Mediterranean_and_Beyond_8_December_2016.pdf.

κίνδυνο της ζωής τους, εάν δεν χάσουν τη ζωή τους από πνιγμό ή από άλλες αιτίες, ξυλοκοπούνται, υφίστανται βία και/ή εγκαταλείπονται στο έλεος αυτοσχέδιων σκαφών⁶⁵ μέχρις ότου, στην καλύτερη περίπτωση, περισυλλεγούν από την ακτοφυλακή ή από ΜΚΟ που ναυλώνουν σκάφη θαλάσσιας έρευνας και διασώσεως⁶⁶.

151. Κατά την άποψή μου, δεν χωρεί καμία αμφιβολία ότι αυτές οι μορφές μεταχειρίσεως απαγορεύονται από το άρθρο 4 του Χάρτη.

152. Επομένως, υπήρχαν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η άρνηση του Βελγικού Δημοσίου να χορηγήσει θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος θα εξωθούσε άμεσα τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης, αν δεν παρέμεναν στη Συρία, να εκτεθούν, όντας απελπισμένοι, σε σωματικές και ψυχικές δοκιμασίες με κίνδυνο της ζωής τους, προκειμένου να ασκήσουν το δικαίωμα στη διεθνή προστασία την οποία αιτήθηκαν⁶⁷. Κατά τη γνώμη μου, η δυνατότητα κράτους μέλους, υπό τέτοιες περιστάσεις, να μην λαμβάνει τα μέτρα που μπορεί, προκειμένου να αποτρέψει την έκθεση των υπηκόων τρίτης χώρας που ζητούν διεθνή προστασία σε τέτοιους κινδύνους, συνιστά επίσης παράβαση του άρθρου 4 του Χάρτη.

153. Υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, φρονώ ότι η ανωτέρω εκτίμηση δεν κλονίζεται από το επιχείρημα ότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης μπορούσαν να είχαν βρει καταφύγιο στον Λίβανο, όμορη της Συρίας χώρα, όπου βρισκόταν το προξενείο του Βασιλείου του Βελγίου, ενώπιον του οποίου ζήτησαν την εφαρμογή του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων.

154. Βεβαίως, από την έναρξη της συρράξεως στη Συρία, πάνω από ένα εκατομμύριο Σύριοι καταγράφηκαν από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες (HCR) ως πρόσφυγες στον Λίβανο⁶⁸. Ωστόσο, τον Μάιο του 2015, η Λιβανέζικη Κυβέρνηση γνωστοποίησε στην HCR ότι έπρεπε να ανασταλεί η καταγραφή νέων προσφύγων⁶⁹. Η αναστολή αυτή βρισκόταν ακόμα σε ισχύ κατά τον χρόνο κατά τον οποίο το Βελγικό Δημόσιο κλήθηκε να εκδώσει τις επίδικες αποφάσεις, όπως υπενθύμισαν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Η Δημοκρατία του Λιβάνου δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της Συμβάσεως της

65 — Συχνά σε απλές φουσκωτές βάρκες.

66 — Κατά τη ΜΚΟ Γιατροί Χωρίς Σύνορα (ΓΧΣ), περίπου 5000 άνδρες, γυναίκες και παιδιά έχασαν τη ζωή τους το 2016 στην προσπάθειά τους να διασχίσουν τη Μεσόγειο θάλασσα, ενώ τα δεδομένα αυτά συνιστούν απλές εκτιμήσεις, στο μέτρο που μεγάλος αριθμός σορών δεν βρέθηκε ποτέ. Το 2015 και το 2016, οι ΓΧΣ ναύλωσαν τρία πλοία για θαλάσσια έρευνα και αρωγή και η πλειοψηφία των βοηθηθέντων ατόμων προέρχονταν από τη Συρία: βλ. <http://www.msf.fr/actualite/dossiers/operations-recherche-et-sauvetage-migrants-en-mediterranee>. Κατά την HCR, μεταξύ Ιανουαρίου και Νοεμβρίου του 2016, πάνω από 350 000 άτομα έφτασαν διά θαλάσσης στην Ελλάδα και την Ιταλία, εκ των οποίων η πλειοψηφία ήταν συριακής ιθαγένειας. Οι εκτιμήσεις σχετικά με τον αριθμό θανάτων και εξαφανίσεων στη Μεσόγειο θάλασσα είναι περίπου ίδιες με εκείνες των ΓΧΣ. Βλ. τα έγγραφα που είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα: <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>. Στο ψήφισμά του της 12ης Απριλίου 2016 σχετικά με την κατάσταση στην περιοχή της Μεσογείου και την ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση της Ένωσης όσον αφορά τη μετανάστευση, το Κοινοβούλιο σημείωνε ότι «τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος και οι παράνομοι διακινητές μεταναστών εκμεταλλεύονται την απελπισία των ανθρώπων που προσπαθούν να εισέλθουν στην Ένωση για να ξεφύγουν από τις διώξεις ή τον πόλεμο» και «ότι οι ασφαλείς και νόμιμοι οδοί εισόδου προσφύγων στην Ένωση είναι περιορισμένες, με αποτέλεσμα πολλοί πρόσφυγες να εξακολουθούν να αναλαμβάνουν τον κίνδυνο της πρόσβασης από επικίνδυνες οδούς»: βλ. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0102+0+DOC+XML+V0//FR>.

67 — Σε έκθεση της 8ης Μαΐου 2015 (έγγραφο A/HRC/29/36, παράγραφος 34), ο ειδικός εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών τόνιζε ότι η άρνηση διασφάλισης νόμιμης εισόδου στην Ένωση αποτελεί, αυτή καθαυτή, «κομβικό παράγοντα» μεταξύ των «βαθύτερων λόγων» για τους οποίους τα πρόσωπα που ζητούν διεθνή προστασία, στην προσπάθειά τους να ξεφύγουν από μια κατάσταση ανθρωπιστικής κρίσεως, καταφεύγουν στους διακινητές: βλ. www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/.../A_HRC_29_36_FRE.DOCX.

68 — Βλ. <https://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=122>.

69 — Βλ. HCR, *Vulnerability Assessment of Syrian Refugees in Lebanon*, 2016, σ. 13. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν ρητώς στη μείωση των προσφυγικών ροών στον Λίβανο: βλ. http://www.lemonde.fr/proche-orient/article/2015/01/05/le-liban-regule-l-entree-des-refugies-syriens-en-leur-imposant-d-obtenir-un-visa_4549504_3218.html.

Γενεύης⁷⁰ και οι νέοι μη καταγεγραμμένοι πρόσφυγες, στερούμενοι τη δυνατότητα να τους χορηγηθεί το καθεστώς του αιτούντος άσυλο στη χώρα αυτή, διέτρεχαν τον κίνδυνο να συλληφθούν και να κρατηθούν για παράνομη διαμονή⁷¹, όπως εξάλλου υποστήριξαν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης ενώπιον τόσο του αιτούντος δικαστηρίου όσο και του Δικαστηρίου. Συνεπώς, η κατάσταση της εν λόγω ομάδας ατόμων, στην οποία πιθανόν να εντάσσονταν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης αν εισέρχονταν στον Λίβανο κατά παραβίαση της νομοθεσίας του, είναι ακόμα πιο επισφαλής από εκείνη των καταγεγραμμένων προσφύγων, οι οποίοι πολύ συχνά διαβιούν σε στοιχειώδη καταλύματα, όπως γκαράζ ή απλές σκηνές, σε μια χώρα όπου δεν υφίσταται κανένας επίσημος καταυλισμός⁷², και η πρόσβαση των οποίων στην τροφή και στο νερό, στην υγειονομική περίθαλψη καθώς και στην εκπαίδευση είναι ήδη εξαιρετικά δυσχερής, αν όχι αβέβαιη⁷³. Επιπλέον, κατά το έτος 2016, ο διεθνής Τύπος και πολλές ΜΚΟ κατέγραψαν επανειλημμένες πράξεις βίας σε βάρος των Συρίων προσφύγων, μεταξύ άλλων εξαιτίας των αυξανόμενων εντάσεων με τον εγχώριο πληθυσμό, ιδίως στις πιο φτωχές περιοχές της χώρας⁷⁴. Μάλιστα, ορισμένοι παρατηρητές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τόνιζαν, κατά τη διάρκεια του έτους 2016, ότι η κατάσταση σε όλες τις όμορες της Συρίας χώρες υποδοχής είχε καταστεί τόσο ανυπόφορη, ώστε πολλοί Σύριοι επέστρεφαν στη Συρία με κίνδυνο της ζωής τους, ακόμα και σε περιοχές όπου οι μάχες εξακολουθούσαν να μαίνονται⁷⁵. Τέλος, όσον αφορά ειδικότερα την κατάσταση των χριστιανών, όπως είναι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, εκπρόσωποι διακυβερνητικών οργανώσεων και ΜΚΟ μετέφεραν φόβους εξοστρακισμού, εκφοβισμού και σοβαρής βίας σε βάρος της συγκεκριμένης θρησκευτικής μειονότητας τόσο στον Λίβανο όσο και σε άλλες όμορες χώρες, όπως η Ιορδανία, ακόμα και εντός των προσφυγικών καταυλισμών⁷⁶.

155. Συνεπώς, υπό τις συνθήκες αυτές, τις οποίες το Βελγικό Δημόσιο γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει κατά τον χρόνο εκδόσεως των επίδικων αποφάσεων, το εν λόγω κράτος μέλος δεν μπορούσε να επικαλεστεί υποθετικό επιχείρημα, σύμφωνα με το οποίο δεν είχε υποχρέωση να χορηγήσει θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος επειδή οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης θα μπορούσαν να είχαν ασκήσει το δικαίωμα να ζητήσουν και να λάβουν διεθνή προστασία στον Λίβανο. Κατά τη γνώμη μου, είναι σαφές ότι το δικαίωμα αυτό δεν μπορούσε να ασκηθεί πραγματικά και αποτελεσματικά στην εν λόγω χώρα από Σύριους που είχαν διαφύγει από τη Συρία μετά τον Μάιο του 2015. Επομένως, ακόμα κι αν υποτεθεί ότι το Βελγικό Δημόσιο είχε επικαλεστεί τη δυνατότητα των προσφευγόντων της κύριας

70 — Δια παν ενδεχόμενο, υπενθυμίζω ότι, ακόμα και αν μια τρίτη χώρα έχει κυρώσει τη Σύμβαση της Γενεύης, το γεγονός αυτό δεν σημαίνει ότι υφίσταται αμάχητο τεκμήριο τηρήσεως της Συμβάσεως αυτής και των θεμελιωδών δικαιωμάτων έναντι των προσώπων που ζητούν διεθνή προστασία και των αιτούντων άσυλο: βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Ν. Σ. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865, σκέψεις 102 έως 104).

71 — Βλ., μεταξύ άλλων, Human Rights Watch, *World Report*, 2016, Lebanon, <https://www.hrw.org/world-report/2016/country-chapters/lebanon>. Βλ., επίσης, Janmyr, M., «Precarity in Exile: the Legal Status of Syrian Refugees in Lebanon», *Refugee Survey Quarterly*, αριθ. 4, 2016, σ. 58-78.

72 — Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Aide humanitaire et protection civile [Ανθρωπιστική βοήθεια και πολιτική προστασία], Fiche-info ECHO [πληροφοριακό δελτίο ECHO], crise syrienne [συριακή κρίση], Σεπτέμβριος 2016, http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_fr.pdf#view=fit.

73 — Κατά τη μελέτη της HCR, *Vulnerability Assessment of Syrian Refugees in Lebanon*, σ. 3 και 35, το 42 % των οικογενειών διαβιούν σε καταλύματα που δεν ανταποκρίνονται στις ελάχιστες ανθρωπιστικές προδιαγραφές, ενώ σχεδόν τα μισά από τα παιδιά μεταξύ 6 και 14 ετών δεν πηγαίνουν στο σχολείο και υποφέρουν από πλήθος ασθενειών και μολύνσεων. Μόνο το 15 % των παιδιών συριακής ιθαγένειας στον Λίβανο λαμβάνουν επαρκή ποσότητα τροφής η οποία ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας.

74 — Βλ., μεταξύ άλλων, <http://observers.france24.com/fr/20160708-tensions-latentes-entre-libanais-syriens-camp-refugie-incendie> και <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/09/lebanon-plan-return-syrian-refugees.html>. Βλ., επίσης, Balouziyeh, J.M.B., *Hope and Future. The Story of Syrian Refugees*, Time Books, 2016, σ. 56-57.

75 — Βλ. Amnesty International, «Cinq ans de crise, cinq millions de réfugiés syriens» [«Πέντε έτη κρίσεως, πέντε εκατομμύρια Σύριοι προσφύγων»], 30 Μαρτίου 2016, <https://www.amnesty.org/fr/latest/news/2016/03>.

76 — Eghdhamian, K., «Religious Plurality and the Politics of Representation in Refugee Camps: Accounting for the Lived Experiences of Syrian Refugees Living in Zaatar», *Oxford Monitor of Forced Migration*, αριθ. 1, 2014, σ. 38, καθώς και Johnston, G., «Syrian Christian refugees persecuted», 3 Απριλίου 2016, <http://www.thewhig.com/2016/04/03/syrian-christian-refugees-persecuted>.

δίκης να καταφύγουν στον Λίβανο, φρονώ ότι, λαμβανομένων υπόψη των διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση στη χώρα αυτή, το Βελγικό Δημόσιο δεν μπορούσε να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι απαλλασσόταν από την εκπλήρωση της θετικής υποχρέωσης την οποία υπέχει από το άρθρο 4 του Χάρτη⁷⁷.

156. Επομένως, κατά τον χρόνο εκδόσεως των επίδικων αποφάσεων, το Βελγικό Δημόσιο έπρεπε να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι υπήρχαν ιδιαίτερος σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να θεωρηθεί ότι, αρνούμενο να αναγνωρίσει την ανάγκη χορηγήσεως θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος για τους ανθρωπιστικούς λόγους τους οποίους επικαλούνταν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης και εφαρμόζοντας τους λόγους απορρίψεως που απαριθμούνται στο άρθρο 32, παράγραφος 1, του κώδικα θεωρήσεων, εξέθετε τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης σε πραγματικό κίνδυνο να υποστούν μεταχείριση που απαγορεύεται από το άρθρο 4 του Χάρτη.

157. Ειδικότερα, για να είμαι απολύτως σαφής, ποιες εναλλακτικές επιλογές διέθεταν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης; Να παραμείνουν στη Συρία; Αδιανόητο. Να καταφύγουν σε αδίστακτους διακινητές διακινδυνεύοντας τη ζωή τους, προκειμένου να επιχειρήσουν να φτάσουν στις ακτές της Ιταλίας ή στην Ελλάδα; Ανεπίτρεπτο. Να καταλήξουν να δεχτούν να γίνουν παράνομοι πρόσφυγες στον Λίβανο, χωρίς προοπτική διεθνούς προστασίας, διατρέχοντας μάλιστα τον κίνδυνο να επαναπροωθηθούν στη Συρία; Απαράδεκτο.

158. Για να παραφράσω το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σκοπός του Χάρτη είναι η προστασία δικαιωμάτων όχι θεωρητικών ή πλασματικών, αλλά συγκεκριμένων και πραγματικών⁷⁸.

159. Λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριών που περιέχονται στη δικογραφία της κύριας δίκης, είναι αδιαμφισβήτητο ότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης θα είχαν λάβει την ζητούμενη διεθνή προστασία αν είχαν καταφέρει να προσπεράσουν τις δυσκολίες ενός παράνομου ταξιδιού, τόσο επικίνδυνου όσο και εξαντλητικού, και να φτάσουν, παρ' όλα αυτά, στο Βέλγιο⁷⁹. Επομένως, η άρνηση χορηγήσεως της ζητούμενης θεωρήσεως έχει ως άμεση συνέπεια ότι εξωθεί τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης να διακινδυνεύσουν τη ζωή τη δική τους και των τριών μικρής ηλικίας τέκνων τους, προκειμένου να ασκήσουν το δικαίωμά τους σε διεθνή προστασία.

160. Λαμβανομένων υπόψη του κώδικα θεωρήσεων και των δεσμεύσεων που έχουν αναλάβει τα κράτη μέλη, η συνέπεια αυτή δεν μπορεί να γίνει ανεκτή. Είναι, τουλάχιστον, αντίθετη προς το δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του Χάρτη⁸⁰.

161. Λαμβανομένου υπόψη του απόλυτου χαρακτήρα του δικαιώματος αυτού, είναι προφανές ότι η απουσία οικογενειακών ή άλλης φύσεως δεσμών των προσφευγόντων της κύριας δίκης στο Βέλγιο δεν ασκεί επιρροή επί της απαντήσεως που πρέπει να δοθεί στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

77 — Συναφώς, βλ. απόφαση του ΕΔΔΑ, 23 Φεβρουαρίου 2012 (διορθωμένη έκδοση της 16ης Νοεμβρίου 2016), Hirsi Jamaa κ.λπ. κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, σκέψεις 146 έως 158): με την απόφαση αυτή διαπιστώθηκε ευθύνη του Ιταλικού κράτους βάσει του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, διότι αυτό δεν είχε βεβαιωθεί ότι οι υπήκοοι που απελάθηκαν προς τρίτη ενδιάμεση χώρα η οποία δεν είχε κυρώσει τη Σύμβαση της Γενεύης διέθεταν επαρκείς εγγυήσεις ώστε να μην εκτεθούν στον κίνδυνο να σταλούν εκ νέου αυθαίρετα στη χώρα καταγωγής τους, λαμβανομένης, μεταξύ άλλων, υπόψη της ελλείψεως διαδικασίας ασύλου στην τρίτη ενδιάμεση χώρα καθώς και της αδυναμίας να επιτευχθεί η αναγνώριση, από τις αρχές της χώρας αυτής, του χορηγηθέντος από την HCR καθεστώτος του πρόσφυγα.

78 — Βλ. προσφάτως, μεταξύ άλλων, αποφάσεις του ΕΔΔΑ, 1 Ιουνίου 2010 (διορθωμένη έκδοση της 3ης Ιουνίου 2010), Gäfgen κατά Γερμανίας (CE:ECHR:2010:0601JUD002297805, σκέψη 123), και 26 Απριλίου 2016, Murray κατά Κάτω Χωρών (CE:ECHR:2016:0426JUD001051110, σκέψη 104).

79 — Στηριζόμενοι σε πληροφορίες προερχόμενες από το Commissariat général aux réfugiés et aux apatrides [Γραφείο προσφύγων και ανιθαγενών] στο Βέλγιο, οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης προέβαλαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, χωρίς σχετικό αντίλογο από το Βελγικό Δημόσιο, ότι, το 2015, σχεδόν το 98% των αποφάσεων του Commissariat général aux réfugiés et aux apatrides [Γραφείο προσφύγων και ανιθαγενών] που αφορούσαν Σύριους υπηκόους είχαν καταλήξει στη χορήγηση διεθνούς προστασίας. Καθώς φαίνεται, η μεγάλη πλειοψηφία των ενδιαφερομένων είχε φτάσει εκεί με παράνομους τρόπους.

80 — Συναφώς, βλ., κατ' αναλογία, συγκλίνουσα γνώμη του δικαστή Pinto de Albuquerque στην απόφαση του ΕΔΔΑ της 23ης Φεβρουαρίου 2012 (διορθωμένη έκδοση της 16ης Νοεμβρίου 2016), Hirsi Jamaa κ.λπ. κατά Ιταλίας (CE:ECHR:2012:0223JUD002776509, σκέψη 73).

162. Χωρίς να αποκλείω το ενδεχόμενο η άρνηση που αντέταξαν οι βελγικές αρχές στους προσφεύγοντες της κύριας δίκης να συνιστά επίσης προσβολή του δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 του Χάρτη, φρονώ, υπό το πρίσμα όλων των σκέψεων που προηγήθηκαν, ότι η εξέταση του ζητήματος αυτού παρέλκει.

163. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο δεύτερο ερώτημα που υποβλήθηκε από το αιτούν δικαστήριο ως εξής: το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων έχει την έννοια ότι, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υποθέσεως της κύριας δίκης, το κράτος μέλος από το οποίο υπήκοος τρίτης χώρας ζητεί τη χορήγηση θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος για ανθρωπιστικούς λόγους υποχρεούται να χορηγήσει τη θεώρηση αυτή, εφόσον συντρέχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να θεωρηθεί ότι η άρνηση χορηγήσεως του εγγράφου αυτού θα έχει ως άμεση συνέπεια την έκθεση του εν λόγω υπηκόου σε απαγορευόμενη από το άρθρο 4 του Χάρτη μεταχείριση, στερώντας του μια νόμιμη οδό για την άσκηση του δικαιώματός του να ζητήσει διεθνή προστασία στο συγκεκριμένο κράτος μέλος.

164. Είναι αυτονόητο ότι η ανωτέρω πρόταση είναι προϊόν ώριμης σκέψεως.

165. Καταρχάς, είναι κατά τη γνώμη μου η μόνη που ανταποκρίνεται στις «παγκόσμιες αξίες των απαραβάτων και αναφαίρετων δικαιωμάτων του ανθρώπου»⁸¹, στις οποίες στηρίζεται το ευρωπαϊκό οικοδόμημα και τις οποίες υπερασπίζονται και προωθούν η Ένωση και τα κράτη μέλη της, τόσο στο έδαφός τους όσο και στις σχέσεις τους με τις τρίτες χώρες⁸². Το Δικαστήριο, με τη νομολογία του, συνέβαλε τα μέγιστα στην ενίσχυση των αξιών αυτών, διαδραματίζοντας συχνά ρόλο θεματοφύλακα των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων, και ιδίως των πιο ευάλωτων, συμπεριλαμβανομένων των υπηκόων τρίτων χωρών που έχουν ανάγκη από διεθνή προστασία⁸³. Οι αξίες αυτές πρέπει να έχουν ένα νόημα, να υλοποιούνται και να καθοδηγούν την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης όταν αυτό παρέχει τις προϋποθέσεις για την τήρησή τους, όπως συμβαίνει εν προκειμένω με το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων. Το ζήτημα αφορά, κατ' εμέ, την αξιοπιστία της Ένωσης και των κρατών μελών της.

166. Ένα πράγμα μου έκανε εντύπωση ενόσω ξαναδιάβαζα τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για τις ανάγκες της υπό κρίση υποθέσεως: οι διαπιστώσεις του δικαστηρίου αυτού σχετικά με τις καταστάσεις, πάντοτε τρομακτικές και δραματικές, στο πλαίσιο των οποίων έγινε δεκτή η ευθύνη κράτους μέλους της ΕΣΔΑ για αθέτηση των θετικών υποχρεώσεων που υπέχει από το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, εμφανίζονται συστηματικά ως διαπιστώσεις *a posteriori*, που πραγματοποιούνται τις περισσότερες φορές αφότου η επίμαχη μεταχείριση υπήρξε μοιραία για τα θύματα. Πιθανόν αυτό συνδέεται, τουλάχιστον εν μέρει, με τη φύση της διαδικασίας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και με την ανάγκη εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων βοηθημάτων πριν από την άσκηση της προσφυγής ενώπιόν του. Ωστόσο, στις υποθέσεις αυτές, τα προληπτικά μέτρα δεν ελήφθησαν ποτέ και δυστυχώς διαπράχθηκε το ανεπανόρθωτο.

81 — Προοίμιο της Συνθήκης ΕΕ.

82 — Υπενθυμίζω ότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 5, ΣΕΕ, «[η] Ένωση έχει σκοπό να προάγει την ειρήνη [και] τις αξίες της» και «προβάλλει και προωθεί τις αξίες της» «[σ]τις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο», συμβάλλοντας «[σ]την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως των δικαιωμάτων του παιδιού» (η υπογράμμιση δική μου). Κατά το άρθρο 4 ΣΕΕ, τα κράτη μέλη λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να διασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες και απέχουν από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης.

83 — Βλ., ιδίως, απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 2009, Elgafaji (C-465/07, EU:C:2009:94), σχετικά με την πρόσβαση στην επικουρική προστασία υπηκόου προερχόμενου από χώρα όπου μαίνεται εσωτερική ένοπλη σύρραξη που προκαλεί τυφλή βία, αποφάσεις της 5ης Σεπτεμβρίου 2012, Υ και Ζ (C-71/11 και C-99/11, EU:C:2012:518), και της 7ης Νοεμβρίου 2013, Χ κ.λπ. (C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720), σχετικά με την πρόσβαση στο καθεστώς του πρόσφυγα υπηκόων τρίτων χωρών η επιστροφή των οποίων στη χώρα καταγωγής τους είναι αποδεδειγμένο ότι θα τους εκθέσει σε πραγματικό κίνδυνο διώξεως λόγω της έμπρακτης εκδηλώσεως του θρησκευματός τους ή λόγω της ομοφυλοφιλίας τους.

167. Αντίθετα, στην υπό κρίση υπόθεση, και αυτός είναι προφανώς ένας από τους λόγους για τους οποίους το Δικαστήριο έθεσε σε εφαρμογή την επείγουσα προδικαστική διαδικασία, η ελπίδα για τους προσφεύγοντες της κύριας δίκης δεν έχει, μέχρι σήμερα, χαθεί εντελώς. Η πρόταση που μόλις διατύπωσε προς το Δικαστήριο αποδεικνύει εξάλλου ότι, στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης, υφίσταται μια ανθρωπιστική οδός η οποία επιβάλλει στα κράτη μέλη να προλαμβάνουν πρόδηλες προσβολές των απόλυτου χαρακτήρα δικαιωμάτων των προσώπων που ζητούν διεθνή προστασία, προτού να είναι πολύ αργά.

168. Συνεπώς, το Δικαστήριο έχει την ευκαιρία όχι μόνο να τονίσει, ελπίζω με ένταση, τον σεβασμό των ανθρωπιστικών αξιών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που η Ένωση και τα κράτη μέλη της έχουν δεσμευτεί να τιμούν, αλλά επίσης, και κυρίως, να προσφέρει στους προσφεύγοντες της κύριας δίκης την ελπίδα ότι θα αποφύγουν πρόσθετες δοκιμασίες και απάνθρωπη μεταχείριση.

169. Η θέση αυτή δεν σημαίνει, για να αναφερθώ στο επιχείρημα του Βελγικού Δημοσίου το οποίο εκτίθεται στις επίδικες αποφάσεις, ότι τα κράτη μέλη αναγκάζονται να δεχτούν στο έδαφός τους «όλα τα πρόσωπα που βιώνουν κάποια καταστροφή», πράγμα που θα ισοδυναμούσε με το να επιτραπεί η είσοδος «όλων των πληθυσμών των χωρών που είναι υπό ανάπτυξη, τελούν σε εμπόλεμη κατάσταση ή πλήττονται από φυσικές καταστροφές».

170. Αντιθέτως, και επιμένω σ' αυτό, σκοπός είναι να *τιμηθούν*, υπό την ευγενέστερη του όρου έννοια, για αδιαμφισβήτητους ανθρωπιστικούς λόγους, οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων και από το άρθρο 4 του Χάρτη, προκειμένου να παρασχεθεί στους προσφεύγοντες της κύριας δίκης, στους οποίους συγκαταλέγονται, υπενθυμίζω, τρία παιδιά μικρής ηλικίας, η δυνατότητα να ασκήσουν το δικαίωμά τους για διεθνή προστασία, διότι ειδάλλως αυτοί θα ήταν άμεσα εκτεθειμένοι σε μεταχείριση που απαγορεύεται από το άρθρο 4 του Χάρτη, μεταχείριση που το εν λόγω κράτος μέλος γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει κατά τον χρόνο εκδόσεως των αποφάσεων περί μη χορηγήσεως της ζητηθείσας θεωρήσεως.

171. Βεβαίως, ο κύκλος των ενδιαφερομένων προσώπων ενδέχεται να αποδειχθεί μεγαλύτερος απ' ό,τι εμφανίζεται σήμερα στην πρακτική των κρατών μελών. Ωστόσο, το επιχείρημα αυτό δεν ασκεί επιρροή, λαμβανομένης υπόψη της υποχρεώσεως σεβασμού, σε κάθε περίπτωση, των θεμελιωδών δικαιωμάτων απόλυτου χαρακτήρα, στα οποία περιλαμβάνεται το δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του Χάρτη. Ο εξαιρετικός χαρακτήρας μιας διαδικασίας δεν αντιφάσκει, σε επίπεδο αρχών, με μια μαζική –ακόμα και μεγάλου όγκου– εισροή ατόμων. Σχετικό παράδειγμα προσφέρει η οδηγία 2001/55/EK του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 2001, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων⁸⁴. Ειδικότερα, ο μηχανισμός που θεσπίζεται με την πράξη αυτή συνιστά και αυτός διαδικασία «εξαιρετικού χαρακτήρα», σκοπός της οποίας είναι να διασφαλίσει στα άτομα που εγκαταλείπουν ζώνες ένοπλων συγκρούσεων ή σε θύματα συστηματικών ή γενικευμένων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων άμεση προσωρινή προστασία στο έδαφος των κρατών μελών⁸⁵.

172. Επιπλέον, ο φόβος τον οποίο προέβαλε μεγάλος αριθμός κυβερνήσεων εξ όσων έλαβαν μέρος στην επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου, σχετικά με την ενδεχόμενη συμφόρηση που θα προκληθεί στις προξενικές αντιπροσωπείες των κρατών μελών εξαιτίας του ανεξέλεγκτου όγκου των υποβαλλόμενων βάσει του κώδικα θεωρήσεων αιτήσεων θεωρήσεως για ανθρωπιστικούς λόγους, πρέπει κατά τη γνώμη μου να μετριαστεί. Πέραν του ότι το επιχείρημα αυτό δεν είναι προφανώς νομικής φύσεως, δεν πρέπει οπωσδήποτε να υποτιμώνται, μολονότι δεν τα επιδοκιμάζω, τα πρακτικά εμπόδια για την υποβολή τέτοιων αιτήσεων. Η περίπτωση των προσφευγόντων της κύριας

84 — ΕΕ 2001, L 212, σ. 12.

85 — Το γεγονός ότι η διαδικασία που προβλέπεται στην οδηγία 2001/55 δεν ενεργοποιήθηκε υπέρ των Συριών υπηκόων, παρά την έκκληση που μπορεί να προκαλεί, δεν είναι αποφασιστικής σημασίας όσον αφορά το νομικό επιχείρημα που μόλις εκτέθηκε.

δίκης αποτελεί και πάλι χαρακτηριστικό παράδειγμα προς τούτο. Πράγματι, οι τελευταίοι χρειάστηκε να κλείσουν ραντεβού στο προξενείο του Βασιλείου του Βελγίου στον Λίβανο, προϋπόθεση *sine qua non* προκειμένου να λάβουν ειδική άδεια διελύσεως 48 ωρών στο λιβανέζικο έδαφος μετά τον Μάιο του 2015⁸⁶, να διανύσουν πολλές εκατοντάδες χιλιόμετρα σε μια χώρα σε εμπόλεμη και χαώδη κατάσταση για να φτάσουν στη Βηρυτό και να παρουσιαστούν αυτοπροσώπως στο εν λόγω προξενείο, ούτως ώστε να ικανοποιήσουν τη σχετική απαίτηση του τελευταίου⁸⁷, και, τέλος, να επιστρέψουν στη Συρία εν αναμονή της αποφάσεως των βελγικών αρχών! Εξάλλου, μολονότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης είναι πολύ πιθανόν να απευθύνθηκαν στο προξενείο του Βασιλείου του Βελγίου στη Βηρυτό αφότου έλαβαν γνώση της επιχειρήσεως η οποία έλαβε ευρεία δημοσιότητα και στη διάρκεια της οποίας, το καλοκαίρι του 2015, πολλές εκατοντάδες Συριών υπηκόων, χριστιανικού θρησκευματος και με καταγωγή από το Χαλέπι, έλαβαν θεώρηση περιορισμένης εδαφικής ισχύος από τις βελγικές αρχές⁸⁸, η Βελγική Κυβέρνηση δεν αναφέρθηκε σε μαζική υποβολή τέτοιου είδους αιτήσεων, μετά την εν λόγω επιχείρηση, η οποία να προκάλεσε συμφόρηση στις ευρισκόμενες στις όμορες της Συρίας χώρες διπλωματικές της αντιπροσωπείες.

173. Περαιτέρω, η πρόταση που διατύπωσα στο σημείο 163 των παρουσών προτάσεων είναι επίσης απολύτως συνεπής προς τους στόχους καταπολεμήσεως της εμπορίας και διακινήσεως ανθρώπων καθώς και της προλήψεως της παράνομης μεταναστεύσεως και της καταπολεμήσεως των δικτύων του οργανωμένου εγκλήματος⁸⁹. Συγκεκριμένα, η ερμηνεία του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων, την οποία υποστηρίζω, προσφέροντας, υπό ορισμένες περιστάσεις και υπό τον έλεγχο των αρχών των κρατών μελών, νόμιμη οδό για την πρόσβαση στη διεθνή προστασία, παρέχει, τουλάχιστον εν μέρει, τη δυνατότητα αποφυγής του εγκλωβισμού και της εκμεταλλεύσεως των προσώπων που ζητούν την εν λόγω προστασία, και ιδίως των γυναικών και των παιδιών, από τα εγκληματικά δίκτυα διακινήσεως και εμπορίας μεταναστών⁹⁰. Αντιστρόφως, όπως τόνισα ήδη, η άρνηση χορηγήσεως θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης ισοδυναμεί, εντέλει, με άμεση εξώθηση των προσφευγόντων της κύριας δίκης να εμπιστευθούν, προκειμένου να μπορέσουν να διεκδικήσουν το δικαίωμά τους σε διεθνή προστασία στο έδαφος κράτους μέλους, τις ζωές τους σε εκείνους κατά των οποίων η Ένωση και τα κράτη μέλη της καταβάλλουν σήμερα, ιδιαιτέρως στη Μεσόγειο, εκτεταμένες σε επιχειρησιακό και οικονομικό επίπεδο προσπάθειες προκειμένου να περιορίσουν και να εξαρθρώσουν τις εγκληματικές τους δραστηριότητες!

174. Τέλος, η εδώ υποστηριζόμενη ερμηνεία του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων, διασφαλίζει, τηρουμένων των αναλογιών, την τήρηση της «αρχή[ς] της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών», η οποία πρέπει να διέπει το σύνολο των πολιτικών της Ένωσης σχετικά με τους ελέγχους στα σύνορα, το άσυλο και τη μετανάστευση, σύμφωνα με το άρθρο 80 ΣΛΕΕ⁹¹. Συναφώς, και για να περιοριστώ σε ένα μόνο σημείο, το επιχείρημα της Βελγικής Κυβερνήσεως, σύμφωνα με το οποίο το να γίνει δεκτό ότι κράτος μέλος υποχρεούται, υπό

86 — Σχετικά με τις προϋποθέσεις αυτές, βλ., μεταξύ άλλων, <https://www.refugees-lebanon.org/en/news/35/qa-on-new-entry--renewal-procedures-for-syrians-in-lebanon>.

87 — Συγκεκριμένα, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η αρχική αίτηση που υποβλήθηκε εξ ονόματος των προσφευγόντων της κύριας δίκης από τον δικηγόρο τους ενώπιον του προξενείου του Βασιλείου του Βελγίου στον Λίβανο κρίθηκε απαράδεκτη διότι οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης δεν μετέβησαν αυτοπροσώπως στο εν λόγω προξενείο.

88 — Σχετικά με την επιχείρηση αυτή, βλ., μεταξύ άλλων, <http://www.lesoir.be/930953/article/actualite/belgique/2015-07-08/belgique-secouru-244-chretiens-alep> και <http://www.myria.be/fr/donnees-sur-la-migration/asile-et-protection-internationale/visas-humanitaires>.

89 — Οι στόχοι αυτοί προβλέπονται, αντιστοίχως, στα άρθρα 79 και 83 ΣΛΕΕ.

90 — Στην ανακοίνωσή της της 10ης Φεβρουαρίου 2016 προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την πορεία υλοποίησης των δράσεων προτεραιότητας στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού θεματολογίου για τη μετανάστευση [COM(2016) 85 τελικό], η Επιτροπή τονίζει (σ. 2) ότι «[π]ρέπει να προχωρήσουμε πέρα από την αντιμετώπιση των συνεπειών των άναρχων και άτακτων ροών ανθρώπων και να στραφούμε στην πραγματική ετοιμότητα για τη διαχείριση των ροών αυτών, καθώς και σε διαχειριζόμενα και νόμιμα μέσα εισόδου για όσους χρήζουν προστασίας». Ομοίως, στο ψήφισμα της 12ης Απριλίου 2016 (σημείο R) σχετικά με την κατάσταση στη Μεσόγειο και την ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση της Ένωσης όσον αφορά τη μετανάστευση, το Κοινοβούλιο τονίζει ακριβώς ότι η διασφάλιση υπέρ των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων «ασφαλών και νόμιμων οδών» για να εισέλθουν στην Ένωση μπορεί να παράσχει στην τελευταία καθώς και στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να «υπονομεύσουν το επιχειρηματικό μοντέλο των παράνομων διακινητών». Βλ., συναφώς, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0102+0+DOC+XML+V0//FR>.

91 — Βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, N. S. κ.λπ. (C-411/10 και C-493/10, EU:C:2011:865, σκέψη 93).

ορισμένες περιστάσεις, να χορηγήσει θεώρηση δυνάμει του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων επιτρέπει εν τέλει στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο να επιλέξει το κράτος μέλος στο οποίο επιθυμεί να εξεταστεί η αίτησή του για προστασία, μου φαίνεται, ειλικρινώς, άτοπο. Σε εξαιρετικές συνθήκες, όπως αυτές που αναγκάζονται να υποστούν οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης, η ευχέρεια επιλογής που διαθέτουν οι τελευταίοι είναι τόσο περιορισμένη όσο και η δυνατότητα των κρατών μελών της λεκάνης της Μεσογείου να μεταμορφωθούν σε χώρες χωρίς ακτές. Εν πάση περιπτώσει, το επιχείρημα της Βελγικής Κυβερνήσεως δεν δύναται να υπερισχύσει έναντι του απόλυτου χαρακτήρα του δικαιώματος που κατοχυρώνει το άρθρο 4 του Χάρτη και της θετικής υποχρέωσης που αυτό επιβάλλει στα κράτη μέλη.

175. Προτού διατυπώσω την πρότασή μου, ας μου επιτραπεί να σας υπενθυμίσω πόσο βαθιά αγανάκτηση και συγκίνηση προκάλεσε σε ολόκληρο τον κόσμο, και ιδίως εδώ στην Ευρώπη, πριν από δύο χρόνια, η εικόνα του άψυχου σώματος του μικρού Αϊλάν, ξεβρασμένου σε μια παραλία, αφού η οικογένειά του επιχείρησε, με τη βοήθεια διακινητών και με ένα ευκαιριακό σκάφος υπερφορτωμένο με Σύριους πρόσφυγες, να φτάσει, μέσω Τουρκίας, στο ελληνικό νησί της Κω. Από τα τέσσερα μέλη της οικογένειάς του, μόνον ο πατέρας του διασώθηκε από το ναυάγιο. Είναι αξιόπαινο και ωφέλιμο να αγανακτεί κανείς. Ωστόσο, στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο έχει την ευκαιρία να προχωρήσει πιο πέρα, όπως του προτείνω, αναγνωρίζοντας τη νόμιμη οδό προσβάσεως στη διεθνή προστασία η οποία απορρέει από το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κώδικα θεωρήσεων. Ας μην υπάρξει παρεξήγηση: δεν το υπαγορεύει το συναίσθημα, αλλά το επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης.

Πρόταση

176. Λαμβανομένων υπόψη όλων όσων προεξετέθησαν, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν από το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επιλύσεως ενδίκων διαφορών αλλοδαπών, Βέλγιο) ως εξής:

- «1) Το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΚ) 810/2009 του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, για τη θέσπιση κοινοτικού κώδικα θεωρήσεων, έχει την έννοια ότι ο αναφερόμενος στη διάταξη αυτή όρος «διεθνείς υποχρεώσεις» δεν αφορά τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα κράτη μέλη, όταν εξετάζουν, βάσει του άρθρου 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 810/2009, αίτηση θεωρήσεως προς στήριξη της οποίας προβάλλονται ανθρωπιστικοί λόγοι και όταν εκδίδουν απόφαση επί τέτοιας αιτήσεως, υποχρεούνται να τηρούν τις διατάξεις του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.
- 2) Το άρθρο 25, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 810/2009 έχει την έννοια ότι το κράτος μέλος από το οποίο υπήκοος τρίτης χώρας ζητεί τη χορήγηση θεωρήσεως περιορισμένης εδαφικής ισχύος για ανθρωπιστικούς λόγους υποχρεούται να χορηγήσει τη θεώρηση αυτή εφόσον, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της συγκεκριμένης υποθέσεως, συντρέχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να θεωρηθεί ότι η άρνηση χορηγήσεως του εγγράφου αυτού θα έχει ως άμεση συνέπεια την έκθεση του εν λόγω υπηκόου σε απαγορευόμενη από το άρθρο 4 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων μεταχείριση, στερώντας του μια νόμιμη οδό για την άσκηση του δικαιωμάτος του να ζητήσει διεθνή προστασία στο συγκεκριμένο κράτος μέλος. Επί της απαντήσεως αυτής δεν ασκεί επιρροή η απουσία οικογενειακών ή άλλης φύσεως δεσμών του εν λόγω υπηκόου με το κράτος μέλος προς το οποίο υποβάλλεται η αίτηση.»